

- * Ёшлар Президент ва Ватан тақдирига бефарқ эмас
- * Хоразмдаги тескари қараган ҳайкаллар
- * Балиқлар ҳам сувсиз яшай олиши мүмкин
- * Ишдан “қисқартирилмайдиган” ходимлар кимлар?

Элим деб, юртим деб,

ёниб яшаш керак

Ўзбекистон

1925 йилдан чиңа
бошлиган

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИ «КАМОЛОТ» ЖАМГАРМАСИ ГАЗЕТАСИ

1999 йил 20 февраль Шанба.
№ 14 (144205)

ПРЕЗИДЕНТ ОСТОНАГА ЖҮНАБ КЕТДИ

19 февраль куни Ўзбекисон Республикаси Президенти Ислом Каримов Давлатлараро Кенгашнинг навбатдаги мажлисида қатнашиш учун Қозогистон пойтахти Остона шаҳрига жўнаб кетди.

Сафар олдидан мамлакатимиз Президенти оммавий ахборот воситалари вакиллариға интервью берип, жумладан, шундай деди:

Маълумки, Ўзбекистон, Қозогистон ва Қирғизистон Республикалари Абадий дўстлик тўғрисидаги Шартномага имзо чеккан. Бу галти ийғилишда асосий эътибор мана шу муҳим ҳужжатнинг амалий ижросига қаратилади. Мазкур Шартнома доирасида бажарилган ишлар таҳлил қилиниши баробарида муштарак аҳамиятга молик муҳим масалалар юзасидан фикр алмашилади.

Дунёнинг тури миңтақаларида юз бераётган иқтисодий бўхрон тўғрисида кейинги пайтларда кўп гапирилаяпти. Остонада Қозогистон ва Қирғизистон Президентлари билан мана шундай инқирозларнинг олдини олиш, уларнинг миңтақамизга нисбатан таъсирини юмшатиш йўлларини ҳам муҳокама қиласми.

Очигини айтганда, миңтақамиздаги барча мамлакатлар мустақил бўлсаларда, ўзард алоқаларда эскича ёндашувлардан ҳали бутунлай ҳалос бўлинмагани баъзан сезилиб қолади. Мен ўзаро муносабатлар, барча суверен давлатлар орасида бўлганидек, мустаҳкам қарор топиши тарафдориман. Ҳеч кимга сир эмас: Ўзбекистонда кўпгина ҳалқ истеъмоли молларининг баҳоси қўшни давлатлардагига нисбатан анча арzon. Хўш, бу нимани қўрсатмоқда? Масалан, бизда шакарнинг нархи 5 ёки 10 сўмга ошиши билан айrim қўшниларимизда ундан ҳам зиёдга ошади. Бозор иқтисодиёти қонуниятларидан маълумки, қаерда нарх-наво қиммат бўлса, маҳсулот ўша томонга қараб оқиб боради. Ўзбекистондаги арзинчиликдан қўшниларимиз ана шу мақсадда фойдаланишаётгани ҳам биз учун сир эмас. Остонада бўладиган учрашувда шу масала юзасидан ҳам фикрлашиб оламиз.

Хабарингиз бор, биз чегара қўшинларини ташкил этдик, эндиликда мамлакатимиз сарҳадлари муҳофазасини янада мустаҳкамлашга жиддий эътибор

қаратмоқдамиз. Бироқ айримлар «Ўзбекистон ўз чегараларини ёниб қўймоқда», деб ортиқча шов-шув кўтараётгани ҳам сир эмас. 16 февраль воқеалари бу борада кўраётган чора-тадбирларимиз нақадар тўғри эканини кўрсатди. Мен яна бир бор таъкидлашни истар эдим: чегараларимизни мустаҳкам-лашдан кўзланган мақсад, аввало, мамлакатимизга ҳар хил экстремистик кучларнинг суқилиб киришига, сарҳадларимиздан ноқонуний равишда ўтиш, наркотик моддалар олиб ўтилиши ҳолларига чек қўйишдан иборатдир.

Маълумки, 1998 йил яқунлари ва 1999 йилда амалга оширилиши мўлжалланган чора-тадбирларнинг асосий йўналишларига багишланган ийғилишда бир муҳим жиҳатга алоҳида эътибор қаратилди. У ҳам бўлса, биз учун доимо устувор бўлган ҳалқни ижтимоий ҳимоялаш масаласидир. Биз илгари, асосан, макроиқтисодий кўрсаткичларни яхшилаш ва бошқа қатор иқтисодий йўналишларни устувор деб билар эдик. Лекин жорий йилда ҳалқни ижтимоий жиҳатдан ҳимоя этишини энг асосий вазифамиз, деб қабул қилдик. Бундан кўзланган мақсад - «ислоҳот ислоҳот учун эмас, ислоҳот, аввало, инсон учун» деган қоида ўзининг тўла амалий ифодасини топишини таъминлашдан иборат. Биз ислоҳотларнинг умумий пойдерини яратиш босқичини ортда қолдирдик. Эндиги вазифамиз навбатдаги устувор босқичларга ўтиб, белгиланган режаларнинг амалда изчил бажарилишини таъминлаштир. Бунинг учун тажрибамиз ҳам етарли.

Пойтахт аэропортида Президент Ислом Каримовни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси раиси Эркин Халилов, Баш вазир Ўткир Сultonov, Тошкент шаҳар ҳокими Коғим Тўлаганов ва бошқа расмий кишилар кузатиб қолди.

Кузатувчилар орасида Қозогистон Республикасининг мамлакатимиздаги Фавқулодда ва муҳтор элчиси У.Ўзбеков ҳам бор эди.

/ЎзА/

ИШОНЧ КАРВОНАЛАРИ

Сураткаш А. РИСКИЕВ. ЎЗА

ТИНЧЛИГИМИЗНИ ҲЕЧ КИМ БУЗОЛМАЙДИ

16 февраль куни пойтахтимизда юз берган фожеали ҳодисалар бутун мамлакатимиз меҳнат аҳлида қаҳр-газаб уйғотди. Амалга оширилган қабиҳ жиноят давлатигиз раҳбаригагина эмас, балки бутун Ўзбекистон ҳалқига нисбатан қилинган сунқасдеб ҳисоблаётган ҳар бир фуқаро тинчлигимизни бузишга уринаётган бузгунчиларга ўз нафратини билдиришга.

Ўзбекистон «Фидокорлар» миллий-демократик партиясининг кенгайтирилган ийғилишида ҳам айни шу ҳақда гап борди. Унда партия Марказий Кенгаши аъзолари, партияининг вилоят, шаҳар, туман коғиблари иштирок этди. Ийғилишини партия Баш котиби Эркин Норбулаев очди.

Сўзга чиққанлар 16 февраль куни пойтахтимизда жиноят содир этган бузгунчилар мамлакатимизда бекарорликни

вужудга келтиришга, тараққиёт йўлини тусиҳ ва уни бошқа йўлга бурни юбориши, ҳалқимиз тинчлигини бузиш ниятида қабиҳ ишга кўл урганлигини таъкидлайдилар. Аммо улар мақсадга етолмадилар. Бу воқеаларнинг барчаси жойларда эндиликда бошлангич ташкилотларини тузастган «Фидокорлар» партияси ишида сабоқ, ўз фаолиятини қайта қуришда муҳим туртки бўлини кераклигига эътиборни қаратдилар.

Ийғилишда партия Марказий Кенгаши аъзоси, Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Н.Жўраев сўзга чиқди.

Ийғилиш қатнашчилари мамлакатимиз Президенти Ислом Каримов номига Мурожаатнома қабул қилдилар.

/ЎзА/

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. Каримовга

Муҳтарам Ислом Абдуганиевич!

Мустақил Ўзбекистон Республикаси ёшлари Сизнинг раҳнамолитингиз ва қундалик ғамхўрлигингиз туфайли билим чўққиларини забт этиш, замонавий ихтисосликларни эталлаш, юқори малакали мутахассис, маънавий комил ва жисмонан соғлом инсон бўлиб етишиш учун ҳамма шартшароитларга эгамиш.

Биз, ёшлар мустақиллик баҳти ва шарафига мусассар бўлган эканмиз, уни эъзозлашимиз, қадрига етишимиз, қадамбақадам мустаҳкамлаб бориш учун курашамиз.

Тошкент шаҳрида 16-февраль куни бўлиб ўтган ноҳуш воқеалар, яъни мустақилларимиз ва Сизга қилинган тажовуз биз ёшларнинг қалбимизда газаб ва нафрат ҳиссими уйғотди. Бу сиқасд қалбимизда Сизга ва азиз Ватанимизга бўлган садоқат ва меҳр-муҳаббатни янада кучайтириди.

Ёвуз кишиларнинг қилган қотилларни, тутган ишлари мақсадини яхши биламиш. Улар бизнинг мустақилларимизни, ёшларни ўйнаб-кулиб билим олишдан ҷарчамаслигини, бољаларимизни шодон кулгисини, оналаримизнинг айтган аллаларини тортиб олмоқчи бўлдилар.

Тажовузкорларнинг бу ҳийла-найранглари биз эркин фикрловчи ёшларни йўлдан адаштиrolмайди ва чўчитмайди.

Биз, Ўзбекистон ёшлари, тенгдошларимизга, қолаверса, барча фуқароларни огоҳ бўлган ҳолда бундай қабиҳлик, пасткашиларни шарпасини сезган заҳотиёқ тегишли чора кўришга даъват этамиз.

Сизнинг ғояларингиз буюк ислоҳотлар йўлини кўрсатувчи, кўзланган мақсадни аниқ ёритиб турувчи йўлчи юлдуз ва ишонч кемасидир.

Муқаддас бўлмиш Куръони Каримда шундай сатрлар бор: “Мўмин кишининг ийлонлиги унинг ўз Ватанига бўлган муҳаббати билан белгиланади”. Ҳар бир Ўзбекистон ёшларининг онгиди Ватанинг қанчалик қадр-қимматта эга эканлиги бугунги кунда уларнинг матбуот орқали бутун Ўзбекистон аҳлига ва Президентимизга билдираётган ҳамдардликларида яққол намоён бўлмоқда...

Биз ёшлар Сиз орзу қилгандек, юрт учун, ҳалқ учун, Ўзбекистонимиз равнақи учун фидойи фарзандлар бўлишга сўз берамиз.

**Ўзбекистон Республикаси “Камолот” жамғармаси
кошидаги “Фидойилар” клублари фаоллари
умумий йигилиши қатнашчилари**

ЮРАКДАН ТҮКИПГАН ДАРДЛАР

Миллатим -- қорақалпоқ. Шу заминда туғилдим, ўсдим. Үқиб эл қатори олий маълумотли шифокор бўлиб етишидим.

Одамларга нағим текканидан фахрланаман. Буларни таъкидлаётганимнинг сабаби -- шунча эл-юрт кезиб, Ўзбекистондай тинч-тотув ва фаровон, одамлари раҳбарига, раҳбари одамларига садоқатни юртни кўрмадим ҳам, эшитмадим ҳам. Кечаги воқеалар эса... Туз ишиб тузлигига туфурган калтабин кимсаларнинг қилишишидир. Улар албатта ўз жазоларини оладилар. Муҳтарам Президентимизга мустаҳкам соглиқ, бош омонлик тилаб,

**Онесия СЕЙТОВА,
шифокор, Ўзбекистон
қаҳрамони**

***

“Ёмоннинг оғи саккиз, бири тегмаса бири тегади” деб бежиз айтмаганлар. Биз ҳаётда қийинчилкларни ҳам, яхши ёмон кундари ҳам кўрган авлод вакиллари мустақил элимизда юз бераётган қувончи ўзгаришларни кўриб шукроналар айтиб келар эдик, ҳарна кўз тегмасин-да, деб эзгу-тилаклар қилар эдик. Пойтахтда рўй берган мудҳиш воқеалар ҳали бепарвонликка берилиш вақти эмаслигини яна бир бор кўрсатади. Юртимизга қасд қилгандар паст бўлсин.

**Рисгул ИСНАТДИНОВА,
Ўзбекистон ҳалқ муаллими**

БЕФАРҚ ЭМАСМИЗ

Тошкент шаҳрида бўлиб ўтган мудҳиш воқеалар намангандлик ёшларнинг ҳам қалбини ларзага солди. Мустақилларимизни, эркин мамлакатда таълим-тарбия олаётгинимизни кўра олмаётган галамисларга биз ёшлар ўз билим, меҳнатимиз, Ватанаға фидойилигимиз билан жавоб бери, Президентимиз олиб бораётган ички ва ташқи сиёсатни хамиша қуллаб-қувватлаймиз.

Шу билан бирга керак бўлса эл-юрт равнақи ва зафарли қелажаги учун экстремистик кучларга қарши ўз зарбамизни берамиз.

Хурматли Президентимизнинг телевидение орқали “Мен ёшларга ишонаман ва уларни ҳеч

пойтахтимизда рўй берган мудҳиш воқеадан сўнг Президентимизнинг нутқларини эшишиб, рости ўйғлаб юбордим. Шундай ўтқам тўлиб кетдикси... Тўгри, у кишининг нутқларини аввал ҳам кўп эшишганман. Лекин Юртбошишимизнинг бу галги нутқлари, бу галги ҳолати тамоман ва тамоман бошқача эди. Гапиралтиару, ўйга чўмий-чўмий қоляптилар, гапиралтиару, аламли ва изтиробли ўйлар у кишининг хаёлларини олиб қочиб кетяпти. Дунёда эркак кишининг ўйғлагани ёмон дейдилар. Кечак Юртбошишимиз нутқ сўзлаётган пайтларида томогига тиқилган ўигини қандай куч ва қандай ироди билан тутуб турдилар, билмадим, лекин менинг юрагим эзилиб кетди... Агар ишонсангиз, мана шу инсонни, юз-қўзида пур ёғилиб турган шу фидойи, ҳақиқий фидойи инсонни шунчалар яхши кўраманки, ҳудди ўз отамдай,

ҳудди ўз бобомни яхши кўргандай, ҳудди ўз юртимни, ҳалқимни, киндиқ қони томган Ватанимни яхши кўргандай...

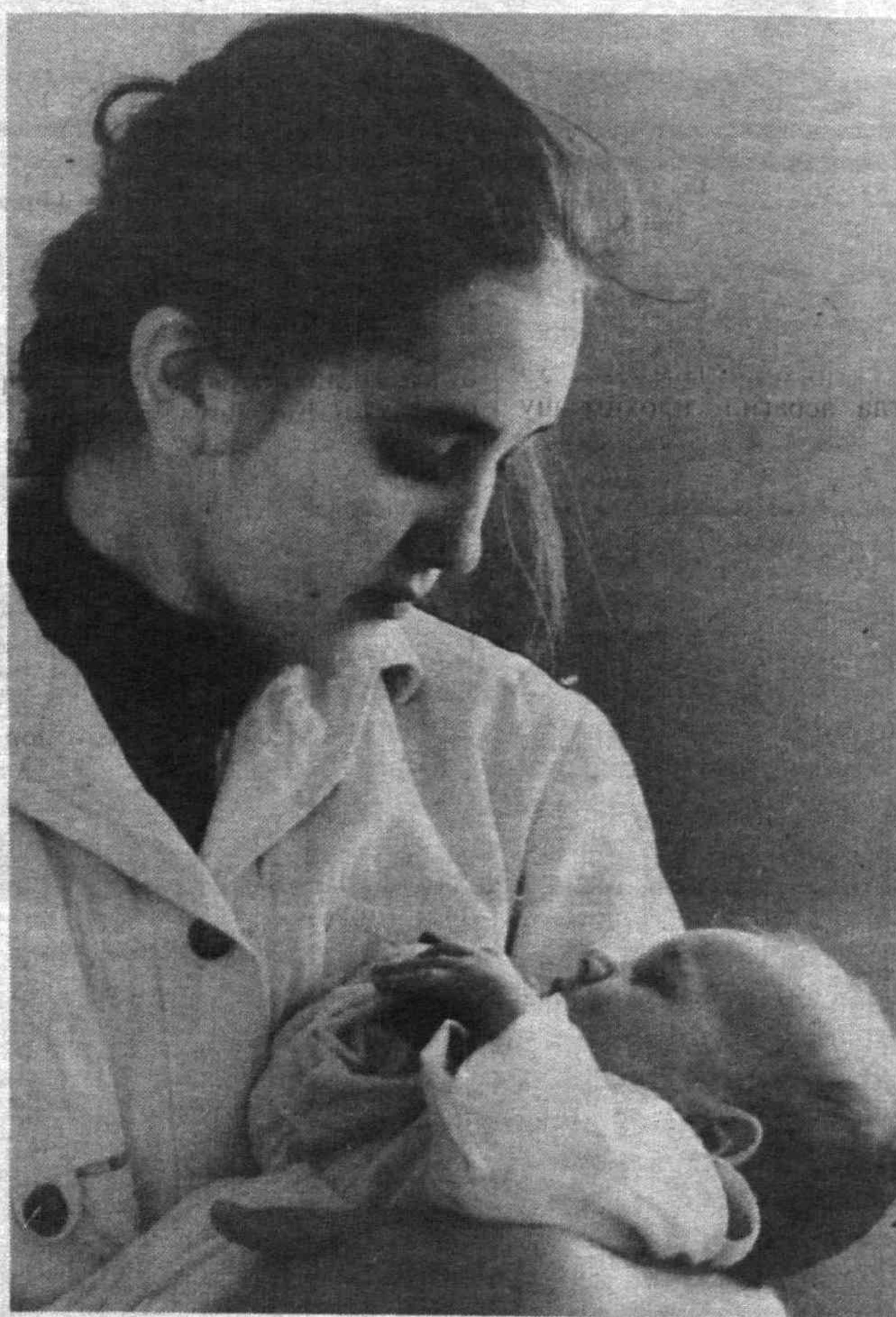
Мен бу гапларни бежиз айтмаяпман. Чунки юрагимда дардим, армоним тўла, мен... мен отасизман... Худога шукрни онамни тириклар (илоҳим умрлари узоқ бўлсин баҳтимизга), аммо отанинг ҳам ўз ўрни бўлади. Онани меҳр дарёсига қиёсласалар, отани бир тог дейдилар, сунянч дейдилар... Ана шу сунячдан айрилиш нақадар оғир эканлигини фақат ўз бошидан ўтказганлар билади...

Биласизми, отам операция столида оғир ҳолатда ётганларида Худойимга илтижо қилиб

иғладимки, ҳудди кинода кўрганим -- Мирзо Бобур betob ўз ўғлиниг теласида турб илтижолар қилгандай. Кафтларимни кўкка тутиб из-из иғладим. “Худойим, агар бир жон керак бўлса, менинг жонимни ола қолгин. Агар мен ўлсам, ҳеч нарса қилмайди, чунки менинг кўлимдан ҳеч иш келмайди, ҳеч кимга ҳеч қандай ёрдам бера олмайман. Агар отам ўлиб қолсалар, бизнинг, сингилларимнинг ҳоли нима кечади”, деб иғлардим. Бироқ менинг айтганларим бўлмади, Парвардигорнинг буоргани бўлди...

Хулас, биз отадан барвақт жудо бўлдик. Онам ҳам ота, ҳам она бўлиб улгайтирилар бизни. Ўшанда энди тетапоя бўлиб юра

ОГОХ БЎЛ,

Тинчлик нима етсин!

бошлаган кичик синглим ҳам бугун мактаб ўқувчиси. Ўшанда мен ҳам анча ёш эдим ва лекин уйимдагиларга шу қадар муҳаббатли эдимки...

Бугун менинг ёшим билан бирга ўша муҳаббатим ҳам улгайди. Ўз ўйим, оиласда тугилган мёҳру муҳаббат бугун юрт, миллат, ўзбек деган бир ажойиб ва тантан ҳалқ Ўзбекистон деган қутлуг ва улуг Ватан қадар улгайди. Ўшанда отамнинг вафотидан кейин қанчалар қийналганимиз ёлгиз ўзимга ва Парвардигорга аён. Бу кунни ҳеч кимнинг бошига солмасин, илоҳим...

Кечаги мудҳиш воқеа эса ҳалқимиз тинчлигига таҳдид солиш билан бир қаторда, айнан Президентимизга сунқасд эканлигини англаб, бутун борлигим титраб кетди. Яхшиямки, шу тоза юракли, соғ вижданни ҳалқнинг баҳтига шу тоза вижданли, фидойи юракли раҳбарни Худоим фалокатдан асрар қолибди. Ахир ўйланг, «Ўзбекистондаги миллион-миллион фарзандларимизнинг ҳаммаси менинг фарзандларим!» деб турган мана шу инсонни севмай бўладими, ахир?! Демак ўз ўрнида ана шу миллионларнинг биро бўлшиш билан бир қаторда шу юртга, демаки, шу юрт раҳбарига ҳам маълум маънода фарзандман! Демакки, у кишининг ҳаётига қилинган сунқасд менинг ва мен қатори барча юрт фарзандларининг ҳаётига қилинган сунқасд ва ёвзликдир. Мен барча тенгдошларим номидан, гўзал ва навқирон ЁШЛИК номидан, соғ ва бегубор БОЛАЛИК номидан ана шу ёвуз ҳаракатни амалга оширган ёвуз

МАҚСАДИМИЗ ~ ВАТАН РАВНАКИ

Мамлакатимиз пойтахтидаги воқеалар барча қатори Бухоро Давлат университети ҳузуридаги “Оташ юраклар” клуби аъзоларининг ҳам нафрatinи қўзғади.

“Оташ юраклар” кулиби ўз сафларига Президентимиз таъкидлаганидек, элим деб, юртим деб ёниб яшайдиган, мард, жасур ўғил-қизларни бирлаштиради.

Юртбошишимизнинг “мамлакатимиз - ёшлари-менинг ўғил-қизларим” - деган сўзлари бигза кучкүват, илҳом баҳши этади. Шу билан бирга зиммамизга бениҳоя катта масъулият юклайди, Ватан олдиаги бурчимизни теран ҳис

қилиб, келажаги буюк давлатни барпо қилишдек улуғвор мақсадларига стаклайди.

Биз мамлакатимиз барча тенгдошларимизга мурожаат қиламиз - улар ҳам фидойилар, жасурлар клубларини тусзинилар ва ёшликчижоатини давлатимизнинг қудрати ва шуҳратини кўтаришга сафарбар етсинглар.

Мамлакатимиз учун синов даври бўлған бутунги дамларда биз Президентимиз билан бирга-

миз. Олиб борилаётган доно ва изчил сиёсатни бутун қалбимиз, вужудимиз билан қўллаб-куватлаймиз.

Ўз нафбатида бегуноҳ қазо қилганинг оила аъзоларига ҳамдардитимизни изҳор қиламиз.

**Клуб аъзоларидан:
Обид АБДУАЛИЕВ,
Шукрат ЮСУПОВ,
(жами 80 имзо)**

ХАЛҚНИ ЕНГИБ БЎЛМАЙДИ

Бўлиб ўтган мудҳиш воқеадан сўнг Президентимизни сөғ-саломат кўриб, бошимиз осмонга етди. Ул зотнинг ҳаётини сақлаб қолгани учун Яратганга қайта-қайта шукуроналар айтдим. Энди мишиши гапларга ўрин қолмади. Ўз Юртбошишимизга, халқни тинчлигига қарши қўл кўтариш оқнадарликдан бошқа нарса эмас. Наҳотки шундай кимсалар ўзларини аллақандай қора ништили кучлар қўлида оддий қўйирчоқ бўлишларини англаб етмасадар.

Разиллар барибир мақсадига эриша олмайди. Чунки Президентимиз ортида бутун Ўзбекистон халқи, оналар, ёшлар, содик фарзандлар турбиди. Биз ҳаммамиз фидойи инсон Президентимиз ҳаётлари учун масъул ва жавобармиз. Бутун юртни эса енгиг бўлмайди. Ҳалқ шундай қудратли кучки, уни на эгиг, на синдириб, на ўйқилиб бўлмайди.

**Зумрад ХУДОЙБЕРДИЕВА,
Тошкент шаҳар, Юнусобод тумани, 247-мактаб
ўқитувчisi**

кимга бериб қўймайман”, деган сўзлари барчани тўлқинлантириб юборди.

Биз Йўлбошчимизга содик қоламиз ва билдирилган юксак ишонч оқлаймиз. Барча юрагиди ўти бор, Ватан ишқида ёнаётган фуқароларни доим миллий истиқлол мағкурасига таянган ҳолда сидқидилдан меҳнат қилишга чақирамиз.

Бўлиб ўтган воқеалар тумандаги билим масканлари, корхона ва хўжаликларда атрофлича муҳокама қилиниб, унда юртдошларимиз ўз муносабатларини билдиримокда.

**Эргашали АБДУЛЛАЕВ,
“Камолот” жамғармаси Поп тумани бўлими
раиси**

кимсаларга қарата шундай дейман:

“Эй, сиз, ОДАМ зотидан-мисиз ўзи? Унда айтинг, бу қадар шафқатсизлики, бу қадар ёвузликни кимдан ўргангасиз?.. Биз мана шу соғ ва бегубор қалбимиз билан тоза виждонимиз билан нима ёмонлик қылдик сизге? Умуман, бизнинг кимга қандай ёмонлигимиз бор?.. Умуман, бизнинг кўзларимиз факат гўзларника, қалбларимиз эса факат ва факат эзгулика ташна! Агар инсон зотидан бўлсангиз, тушунинг бизни, бизни тинч қўйинг, ўз холимизга қўйинг! Биз уруш истамаймиз! Биз тинчлик истамаймиз!!!

ТЕНГДОШ!

Бегубор кўзларга, эзгулика тўла мургак юракларга, навниҳод вужудларга таҳлика солишга, азоб беришга сизнинг нима ҳаққингиз бор ва қандай ҳаддингиз сифади, қандай виждонингиз қабул қиласи сизнинг? Йўқ, биз сизга дўқурмоқчи, қўрқитмоқчи эмасмиз. Илло, бу нарса бизнинг табиатимизга мутлақ ёт нарсадир. Сиз биздан қўрқманг, сиз бегуноҳ одамларга озор берганингиз учун. Ҳақ ва мутлақ ёқим Парвадигори оламдан қўрқинг! Илло, бир кун ҳаммамиз ҳам барқарор Эгамиз ҳузурига қайтмоғимиз муқаррар эканини ўйланг!”

Шуни ҳам айтуб ўтмоғим жоизки, мен асли Сурхондарёда туғилиб ўғсанман, Бир томони Тожикистон, яна бир томони Афғонистон билан чегарадош бўлган ҳудудда яшайман. Бизга чегарадош бўлган қўшини давлатларда эса нималар содир

Эй, азиз тенгдошим! Ешлик навниҳоллиkdir, уни қайси томонга эгса, шу томонга қараб ўсади дейдилар. Бу ҳақиқатни инкор этиш кийин. Аммо ўйлайманки, биз энг аввало истиқол шарофати билан Ҳақни таниган, ўзларимизни чукур англаган авлодмиз. Қолаверса, қайси тупроқда уни-ўсаётнимизни ҳам яхши биламиш. Ўз тупроғимизнинг хосияти эканини биламишми, демак қай бир шабада ёқимли-ю, қай бир шабада ёқимсиз эканлигини ҳам ажратча олишига ақлимиз етади. Айтмоқчи бўлганим шуки, биз Ҳақнинг йўлидан, Йўлбошчимиз кўрсатадаётган ва тъкидлаётган тўғри йўлдан қайтмаймиз. Ҳеч бир ёвуз кучларга эгилмаймиз. Президентимиз ҳалқ билан бирга бўлгани каби, биз ёшлар ҳам Ҳалқ тарафдоримиз, Президентимиз тарафдоримиз.

Ш. ТУРУМОВА,
Сурхондарё вилояти

ОҚКАН ДАРЁ ОҚАВЕРАДИ

Очигини айтганда, 16 февраль куни Тошкент марказида юз берган террорчилик ҳаракатлари нафақат юртдошларимиз, балки хорижилклар учун ҳам кутимаган воқеа бўлди. Бинобарин, Узбекистонда айрим кўшини давлатлардан фарқли ўлароқ бир маромда осойиштаги, иқтисоддаги ўсиши, бунёдкорлик ишларига ҳамма кўнишиб қолган, гўё бошқача бўлиши мумкин эмасдек эди.

Бу машъум воқеалар бу тинчлиги осойиштаги юзаси сокин бўлсада, қат-қатида турли оқимлар тўқнашиб турган дарё каби доимий ҳушёрликни талаб этишини, лоқайдлиги бепарволик қимматга тушиши мумкинлигини яна бир бор ёдга солди.

“Дунё хабарлари”дан кўп эшиттанимиз. Тошкентдаги воқеалар улардан фақат бир нарсаси билан фарқ қиласи: жиноятчilar ўзларининг ким эканликларини, бу билан қандай мақсадни кўзлаганиларини очиқ ойдин айтиштилди. Назаримда уларда курашишга, бутун ҳаётни бахшида этишига аргизулик мақсаднинг, гоянинг ўзи йўқка ўхшайди.

Ахир бегуноҳ қонлар эвазига тикланган жамиятнинг тақдиринимиз билан туганлигини ҳаммамиз кўриб турибмизку.

Бутунги кунда кўшини мамлакатларда бўлаёттан воқеалар ва уларнинг келиб чиқиши сабабларини кузатар эканмиз, Тошкентдаги жиноятчilar эканликларини, бу билан қандай мақсадни кўзлаганиларини очиқ ойдин айтиштилди. Назаримда уларда курашишга, бутун ҳаётни бахшида этишига аргизулик мақсаднинг, гоянинг ўзи йўқка ўхшайди.

Ахир бегуноҳ қонлар эвазига тикланган жамиятнинг тақдиринимиз билан туганлигини ҳаммамиз кўриб турибмизку.

Бутунги кунда кўшини мамлакатларда бўлаёттан воқеалар ва уларнинг келиб чиқиши сабабларини кузатар эканмиз, Тошкентдаги жиноятчilar эканликларини, бу билан қандай мақсадни кўзлаганиларини очиқ ойдин айтиштилди. Назаримда уларда курашишга, бутун ҳаётни бахшида этишига аргизулик мақсаднинг, гоянинг ўзи йўқка ўхшайди.

Ўзларини буюк Бухорийнинг набиралари деб ҳисоблаган, шундан фарҳ ҳиссини туйган автолни аллақандай ваҳҳобийлару яна шунга ўхшашларга эргашади деб ўйлагандар хато қиласи. Бу юртда азим дарёлар оқкан. Улар яна неча минг ўйлар давомиди оқаверади.

Жамолиддин ТЎХТАШЕВ,

Самарқанд вилояти, Пахтаки тумани

ТАЖКОВУЗ

Воқеа содир бўлган жойлардан

Кундузги соат 10:55 да Тошкентнинг Мустақиллик майдонида жойлашган Вазирлар Маҳкамаси биноси олдида кучли портглаш юз берди. Бу ёқимсиз гумбирлар мазкур бинодан 500 метр узокроқда бўлган маъмурӣ биноларда ҳам акс этди.

Мен воқеа содир бўлган вақтда Шароф Рашидов, Афросиёб шоҳ кўчалари ва Мустақиллик майдонида юртдошларимга дуч келдим.

Клара Ибрагимова: - Адашмасам, бу мудҳиш воқеа Юртбошимиз машинада ўтиб кеттаниларидан сўнг 4-5 дақиқа ўтгач юз берди. Ҳозир бутун ўй-ҳаёлим Президентимизда. Соғимкан, зиён-захмат етмаганимки дея хавотирланяпман. (Албатта, бу Юртбошимизнинг ойнажаҳон орқали ҳалқимизга баёнот бермасларидан олдин бўлган гап сўзлардир).

Хали Вазирлар Маҳкамаси биносидан чиқсан қора тутун осмону фалак қаърига сингимасдан туриб, соат 11:25 да Республика Ички ишлар вазирлиги жойлашган худудда портглаш содир этилди. Ҳамма ҳайрон. Наҳотки, ақл бовар қилмайдиган фожея яна рўй берган бўлса. Бўлиши мумкин эмас. Ахир биз кимга ёмонлик қылдик. Кимнинг эгнидан тўйини ечиб олдик. Кимга керак бўлди бундай қабиҳликлар?

Бу воқеалардан сўнг кўп вақт ўтмай аниқроғи, 11:35 да яна бир кучли портглаш. Бу шахримизнинг энг гўзал биноларидан бири Ташқи иқтисодий алоқалар миллӣ банки яқинидан юз берди. У ердаги портглаш ҳам ён-атрофдаги биноларга зарар етказди.

Соат 11:55 да охирги садо Яккасарой туманидаги Абдулла Қаҳҳор кўчаси бўйлаб кетарканман, зарар етган кўп қаватли уларни кўриб, юрагим эзилди. Маҳмуд Торобий кўчасидаги ахвол бундан ҳам аянчлироқ эди. Айнан шу ва қисман Абдулла Қаҳҳор кўчаларида бир нечта хона-донлар ер бидан яксон бўлган.

-- Кўрмайсими, бошимизга тушган кулфатни, - дейди кўзизда ёш билан Абдулла Қаҳҳор 4-тор кўчаси, 27-ўйда истиқомат қуловчи Кутбинисо Азимова. -- Фалокат сёёқ остида бўларкан. Агар шу кулфат бўлмагандага эди, яқин кунлар ичизда фарзандимнинг тўйини қилмоқчи эдик.

-- “Шайтанат” фильмни кўриш мақсадида телевизорни қўймоқчи ҳам эдимки, бирдан гумбурлаган овоздан қулогим битиб қолди, - дейди Ҳамид Ахмедова. -- Даёслаб телевизор портлади, деб ўйладим. Фалогони ёщтиб кўчага чиқсан қора тутун, чант-тўзон. Рӯпарамиздаги уйлар бирин-кечин қўйилашти. Ҳамма қичқирган, бақирган. Бу воқеа кундузги соат 11 дан 55 дақиқа ўтганда содир бўлди. Илоё, бу воқеа ғаламисликнинг биринчиси ва сўнгтиси бўлсин.

Тўгриси, портглашлару ўқ овозларини ёшитмаган, террорчилик нафақат мамлакатимиз аҳлини, балки бутун дунё ҳалқарини ларзага солди. Ўнлаш бегуноҳ юртдошларимизнинг ёстиги қуриди, болалар тирик етим бўлиб қолди. Йоздан ортиқ кишилар ҳар хил тан жароҳатларини олишди. Биз мавзум соатдан сўнг ярадор ҳамиртларимиз холидан хабар олиш мақсадида 1-Тошкент давлат тибибёт институтининг 2-жарроҳлик клиникасига бордик.

-- Тўгрисини айтсан, бу ерга кочон ва қандай ҳолатда келганлигини сира эслай олмайман, - дейди портглашдан қаттиқ шикастланган Тамара Антонова. - Лекин иш-

ХУШЁРЛИККА ДАЪВАТ

Тўгриси қўпчилигимизга, истиқол, миллат хавфсизлиги, осойиннида ҳаёт ўз-ўзидан бунёд бўлгандек туюларди. Ойнажаҳон чет эл ҳаётига оид мудҳин хабарларни ҳам аллақандай бепарвонлик, бефарқлик билан томоша қилишга ўрганиб қолгандик.

Бошга тушганини кўз кўради. Куни-кеча пойтахтимизда юз берган террорчилик хатти-ҳаракати деярли барчамизнинг фарромуш хэйларимизни йигиштириб, янада жиддийроқ бўлишга ундиши. Мустақиллик, бегубор осмон, тинчлик дегани нима эканлигини тушунтириб кўиди. Истиқлоннинг қадр-қиммати нимада? Энг аввало мустақиллик сабаблигина МИЛЛАТ деган тушунча онгимиз, шууримизда пайдо бўлуди. Қалбимизда МИЛЛИЙ ФУРУР ни тиа бошладик. Ўзимиз туғилиб ўғсан ОНА ЗАМИН имизга айрича меҳр-муҳаббат билан қарай бошладик.

Қўчада 18-20 ёшлардаги қизнинг дугонасига ҳаяжонланиб гапириб бераётганини ёшитиб қолдим:

-- Биласанми, ўша воқеалардан кейин ниманидир жуда яхши қўришимни ва ўшани йўқотиб қўйишим мумкинлигиндан қаттиқ хавотирландим.

Қизнинг ҳис-ҳаяжони менга тақиши. Бу Ватан, Миллат учун хавотирланиши, қайгуриш туйгусидир. Айтишларича, энг оғир вазиятларда инсон иродаси, имони тобора мустаҳкамланиб, тобланниб бораркан. Ва айнан мана шундай дамлардагина киши ҳаётининг, одамларнинг, туғилиб ўтган діёрининг қадру қимматини том маънода англайди. Шунда оиласда, давраларда, дастурхон атрофида жам бўлган пайтларда кексаларнинг “Эл юртга тинчлик, осойишталикни ито этсин”, дея Яраттандан сўраб, юзларига фотиҳа тортишларининг моҳиятини янада чуқурроқ фаҳмлаймиз. Зоро, бунда миллатимиз тинчлигига, хавфсизлиги, фарони турмушига ишора мужассамлашган. Тинчлик, барқарорлик эса юртимиз тараққиётининг энг асосий кафолатидир.

Назокат УСМОНОВА

БИЗНИ ҲЕЧ КИМ ҚЎРҚИТОЛМАЙДИ

Бизга маълумки жаҳонда ҳеч ким ҳали террорчилик ҳаракатлари билан ҳалқлар иродасини синдирига олмаган.

Бу ҳаракатлар ислохотларни кўра олмаслик ва ишларимизга тўсиқлик килишдан бошка ҳеч нарса эмас. Воқеа содир бўлган вақтда Президентимизнинг ўша ерда интервью беришлари, жуда катта жасурликдир. Қани, қайси мамлакат раҳбари мамлакатдаги ҳамма болалар менинг болаларим, мен уларни ҳеч кимга бермайман, ўзим тарбия қиламан, деб айтган. Ушбу воқеадан сўнг бизлар янада жипслашиб ҳаракат қилишимиз лозим. Биз Президентимизни кўриклишга ҳамиша тайёрмиз. Президентимиз орқа-ли бутун ҳалқимизни она Ватанимизни кўриклишга ҳамиша тайёрмиз. Президентимиз орқа-ли бутун ҳалқамиз. Ҳозир мустақиллигимиз пойдевори мустаҳкам қилиб курилар экан, унинг деворларини ҳам мустаҳкам куришда жонбозлик кўрсатамиз.

Алим САДИРОВ,
Навоий вилояти, Конимех тумани
“Камолот” Ёшлар жамғармаси раиси

ЮРТ ҚАДРИ

Ота-боболаримиз “мусоғир бўлмагунча мусулмон бўлмас” - деб бежиз айтишмаган экан. Икки йил мобайниди Қирғизистону Қозогистон, Туркманистону Тожикистон, ҳаттоқ Россия ҳам қолмади. Қаерда бўлмай ўша юртнинг ҳалқи менинг ўзбеклигимга ҳавас қилишарди.

Ўзга юрт ҳалқарининг олти ой - бир йиллаб иш ҳақи олголмаганилиги, не-не қийинчилликлар билан кун кўраётганилигининг, ўша ерларда ҳам ўзбегим - Узбекистонимнинг турли неъматларини истеъмол қилаётганинг гувоҳи бўлганман.

Тошкент шаҳрида айрим ноқас, муттаҳамлар кўпоручилик ҳаракатларини олиб бориб, гуноҳсиз фуқароларимизнинг ҳаётдан ларзага тушмай бўладими?

Аммо бундай номардларга бу дунёда ҳам, у дунёда ҳам шафқат йўқ. Ваҳшийларга ваҳшийларча жазо берилиши шарт.

Юртимизга Аллоҳ шундай куч-куват, ёруг йўл ато этсинки, шу нокас, муттаҳамлар тезроқ топилиб, ҳалқ олдида ўз олий жазосини олсин.

Олим АХРОРОВ,
Кизилтепа тумани

Президент
сабоқлари

Йўлбошчимизнинг
«Туркестон» газетаси мухбери саволларига жавобларида билдирилган фикрлар, ёш авлод олдидаги вазифалар барча ўкув масканлари ва меҳнат жамоатчилик рида қизгин ўрганилмоқда. Мухбиримиз Тошкент Давлат Агар университетида бўлиб, бир гурӯҳ ёшлар билан сұхбатлаши.

Муҳаррам РАҲМОНОВА, универсitet маънавият ва маърифат жамоатчилик маркази бошлиғи, доцент:
-- Йўлбошчимизнинг «Туркестон» газетаси мух-

даноқ, буюк маънавиятимизни тиклаш ва янада юксалитириш, миллий таълим-тарбия тизимини токомиллаштириш, унинг миллий заминини мустаҳкамлаш, замон талабали билан уйғунлаштириш,

БИЗНИНГ ЗАМОН КЕДИ

бири саволларига жавоблари мамлакатимиз ҳәтигининг барча долзарб масалаларига аниқ жавоб бўлиб унда халқимизнинг миллий тафаккурини шакллантириш борасидаги вазифаларимиз хусусида ҳам кенг фикр юритилиди.

Менинг фикримча, ёшлар онгига миллий гурурни шакллантириш учун аввало унинг милий тафаккурини шакллантириш борасидаги вазифаларимиз хусусида ҳам кенг фикр юритилиди. Ёшларни маънавий ва жисмонан соғлом қилиб тарбиялаш бугунги куннинг долзарб масалаларидан биридир.

Юрточимиз айтганидек, Инсон буюк орзулар билан яшасин. Уни нафақат мамлакат, балки жаҳонда рўй берадиган ҳодисалар қизиқтирисин. Дунёкараши, онги чегараланиб бир қолипда қолмасин. Миллий гурур, истиқлол мағкураси гоялари унга доимо ҳамроҳ бўлсин.

Муниса АҲМАДЖОНОВА, талаба:

-- Президентимиз миллий фикр юритиб, у халқнинг миллий манфаатларидан келиб чиқсан ва уни ўзида ифода этиши лозимлигини таъкидлади.

Одамларнинг тафаккурини бойитиш, уни янги маъно ва мазмун билан тўлдириш, дунёкарашларини шакллантириш -- буюк келажагимизнинг устувор йўналишларидан биридир. Шу маънода миллий гоя, миллий онг туйгусини тўгри англаш, уни тушуниб, тарбия қилиш, бу ҳақда ёшлар ўргасида баҳс-мунозаралар олиб бориш, тўгри фикр юритиш ижтимоий тараққиётимиз учун жуда катта фойда келтиради. Инсон тафаккурининг њеч қандай чегараси, тўсиқлари йўқ. Дунё, умуман, ҳаёт ўзгариши билан инсонларнинг моддий ва маънавий мухити, ҳаётга назар ҳам ўзгариши. Бундай пайтларда турилиши ташкилотларнинг яширинча иш олиб бориши, одамларнинг онгини бошқа мақсадларга мос усулда шакллантириши давлатимизга, миллиматизга, тафаккуrimизга путур етказиши мумкин. Бунинг учун мағкуруни халқ онгига сингидишимиз, куч-күдратимиз бўлмиш миллий гоя ва тафаккуrimизни янада шакллантириб боришимиш зарур.

Фируз ЙЎЛДОШЕВ, талаба:

-- Президент Ислом Каримовнинг газета мухбери саволларига жавобларини таъсириланиб ўқиб чиқдим. «Етти ўлчаб, бир кес» деб бежиз ай-

тилмаган. Йўлбошчимизнинг кўйидаги сўзларига эътибор берайлик: «Ватан, миллат тақдирни ҳал бўладиган қалтис вазиятларда тўғри йўлни танлай олиш учун аввал тарихнинг ва ҳәтигини аччиқ-чучуни билиш керак».

Бош мақсад --адолатли, хуқуқий демократик давлат барпо этиш, Ўзбекистонни инсонпарвар фуқаролик ўлка-га айлантиришдир. Халқимизнинг маънавий, маърифий дунёкара-шини ошириш, маданиятини юксалитириш учун биз юртимизда фан, санъат, маданият ва адабиётни ривожланишдан

жаҳон андозалари ва кўникмалари даражасига чиқаришга катта эътибор қаратилди.

Ёшларни маънавий ва жисмонан соғлом қилиб тарбиялаш бугунги куннинг долзарб масалаларидан биридир.

Юрточимиз айтганидек, Инсон буюк орзулар билан яшасин. Уни нафақат мамлакат, балки жаҳонда рўй берадиган ҳодисалар қизиқтирисин. Дунёкараши, онги чегараланиб бир қолипда қолмасин. Миллий гурур, истиқлол мағкураси гоялари унга доимо ҳамроҳ бўлсин.

Муниса АҲМАДЖОНОВА, талаба:

-- Президентимиз Ислом Каримовнинг «Туркестон» газетаси мухбирининг саволларига жавобларида айтиб ўтилган асосий фикр юнги шуки, ҳар бир ҳалқ учун, Ўзбекистон учун кўйиб-ёнаётгандигини, ўзининг тинчлигини ўйламай, халқимиз, юртимиз тинчлигини ўйлаётгандиган инсонга нисбатан халқнинг меҳри ошиди.

Ўзбекистоннинг гуллабяшнашини, одамларнинг тинч-тотув яшашини, умуман, ҳар томонлама ривожланиши, камол топиши учун меҳнат қилиш ҳар бир фуқаронинг муқаддас бурчидир.

Килиниши лозим бўлган барча ишларнинг илдизи маънавиятга бориб тақалар экан, биз Йўлбошчимиз кўзда тутган маънавиятни англашетмоғимиз лозим.

Маънавиятни - тақдир яратмайди. Маънавият инсон қалбидаги камол топиши учун ҳар бир ёш қалбан ва вижданан, ақл билан меҳнат қилиши керак. Маънавият инсонга барқарор-лик багишлайди, унинг қарашлари шунчаки бойлик ортириш ўйлида кун кўришга йўл кўймайди, фожеалар вақтида омон сақлаб қолади ва моддий қийинчилик кунларida иродани мустаҳкамлайди.

Бектемир ПИРНАФАСОВ
ёзиг олди

Бектемир ПИРНАФАСОВ
ёзиг олди

ШОИР ХОТИРАСИГА БАГИШЛАНДИ

Буюк ҳазрат А. Навоий таваллуд куни нишонлантигина анча кунлар ўтган бўлса-да, юртимизда навоийхонлик кечалари давом этмоқда.

Тошкентдаги 110-мактабдаги тадбир ҳам Навоий таваллудига багишланди.

“4-5” синф ўқувчилари ўзларининг адабиёт, тарих, она-тили каби фанлардан олган билимларини намойиш этишиди. Кечада Навоий қала-

мига мансуб, “Ҳайрат ул-Аброр”, “Фарҳод ва Ширин”, “Саббаъий сайёр” достонларидан саҳна кўринишлар ижро этилди.

Биз узоқ йиллар Навоийни шоир сифатида билиб келдик. Аммо мустақиллик унинг бошқа кирраларини ҳам очиб берди. Алишер Навоийни ўзбек миллиатининг буюк шахси сифатида урганиш, ўргатиш олдимизда турган муҳим вазифадир.

Васила ШИРИНОВА,
ўқитувчи

“САЖДАГОҲ”

**ВИЛОЯТ ЁШЛАРИ ҲАЁТИГА
БАГИШЛАНГАН “ТУРКИСТОН”
ГАЗЕТАСИ ИЛОВАЛАРИ ТАНЛОВИ**

Республика Президентининг «Туркестон» газетаси мухбери саволларига жавобларида кўтарилилган долзарб йўл-йўриқ ва кўрсатмалар ёшлар томонидан қандай амалга оширилаётгани, вилоятларда яшаб, илм олаётган, меҳнат қилаётган йигит ва қизларнинг ижтимоий, сиёсий ва иқтиносий ҳәтида сўнгги вақтда рўй бераётган ўзгаришлар, ўз келажагини ўзи қуриш йўлида улар дуч келаётган муаммо ва камчилкларни мунтазам ёритиб бориши мақсадида вилоят ёш ижодкорлари томонидан «Саждагоҳ» номи билан тайёрланадиган «Туркестон» газетаси иловалари танловини ўтказишига қарор қилди.

Ҳар бир вилоят ижодкорлари “Камолот” жамғармаси бўлимлари мутасаддилигида юқорида билдирилган мавзуларга багишланган жами бир босма табоқ ҳажмда (15 тадан кам бўлмаган мақола, сұхбат, танқидий-таҳлилий мақола, шунингдек, кичик бадиий асарлар намуналари, 6-7 та суратдан иборат) илова материалларини тайёрлаб, “Туркестон” таҳририятига ўйлашлари мумкин. Энг яхши иловалар сараланиб “Туркестон”да чоп этишиб борилади.

Вилоятларга багишланган илованинг ilk сони март ойининг дастлабки кунларида босилади.

Танловга 2000 йил январь ойида якун ясалади.

Энг яхши илова муаллифлари “Туркестон” таҳририяти ва ҳомийларнинг қимматбаҳо мукофотлари билан тақдирланади.

Истеъдодли ижодкор ёшларни «Камолот» жамғармаси вилоят бўлимлари қошида тузилаётган «Туркестон» иловасини тайёрлайдиган мувакқат таҳририятиларга аъзо бўлишларини тақлиф этамиз.

“ФИЛФАНИК” ГОЛИБЛАР ГОЛИБИ

Нукус Давлат университетида Аёллар йилига багишланган “Зийрак” танловининг якунловчи босқичи бўлиб ўтди. Унда филология факультетининг “Филфаник” жамоатлари ўзаро куч синашдилар. “Беш отар”, “Миши-миши”, “Сардорлар баҳси”, “Үйга топшириқ” сингари шартлар асосида талабалар ўзларининг бориши мумкин, маҳорати ва топқириклияларни намойиш этишиди.

Танлов натижасига кўра, “Филфаник” 220 балл билан галиб деб топилди. Жамоа аъзоларидан М. Қутлимуродов, Д. Пахратдинов, Ж. Кўбеева, С. Тўлаганова, А. Султонова, Т. Давлетмуродов ва бошқалар ўзларининг алоҳида иқтидори билан томошабинлар олқишига сазовор бўлишиди.

“Дилмаш - international” жамоаси 207 балл билан иккинчи ўринни эгалади.

Танлов якунидаги галиб талабаларга университет раҳбариятининг маҳсус қимматбаҳо совфалари улашилди.

Бахт ПОЛВОНОВ, Нукус

ИНСТИТУТДА ЁШЛАР АНЖУМАНИ

Тошкент вилоят Давлат педагогика институтида Президент Ислом Каримов асосида талаба ва ўкувчиларни маънавий жиҳатдан тарбиялаш вазифаларига багишланган илмий-амалий конференция бўлиб ўтди. Анжуманинг ректори Ҳасан Кудратуллаев очиб, мамлакатимизда амалга оширилаётган ислоҳотлар хусусида, бу борада Юрточимиз томонидан илгари сурлаётган оқилона сиёсат ҳақида сўзлади. Мутахассисларнинг маърузалари талаба ёшларда катта қизиқиш уйғотди.

Баҳс-мунозаралар асосида ўтган ушбу анжуман сўнггида институт ҳаётига тегишил тавсиялар қабул қилинди. Келгисида мана шундай фойдалар мунтазам ўтказилиб турилишига қелишилди.

Феруза АБДУҚОДИРОВА,
талаба

(Давоми. Аввалин ўтган сонларда)

"МҮГУЛЛАРНИ ҚОНГА БҮЙГАН БИРИНЧИ ҚИЛИЧ"

Султон Жалолиддин Хурросонда ўзига куч тўплай бошлаганида мўгуллар бунга йўл қўймасликка интилишди. Нисо шаҳри яқинида Жалолиддиннинг 300 кишилик аскарларини 700 мўгут куршаб олди. Жанг кескин ва даҳшатли бўлди. Хоразмшоҳнинг жанг кўрган ва чиниқин йигитлари мўгулларни тор-мор қилишди. Муарриҳ ан-Насавий ёзишича, бу жанг "Мусулмонларнинг мўгулларни қонга бўяган ва уларнинг танасини пора-пора қилиб жавлон урган биринчи қиличи бўлган эди". Ушбу биринчи галабадан сўнг Жалолиддинга унинг амакиси Амин ал-Мулк 10 минглик аскари билан келиб қўшилди.

Улар мўгуллар қамал қилган Қандохорга келиб уч кун муҳорабада бўлишиди. Муарриҳ баёнича, Қандахордаги жанг душман кўзини очди: "... Душман фақат охуга ўҳшаб қочишига қодир, ҳеч ким ҳужум қўлмоқчи эмас, қаршилик найзалири ўтмас бўлган ва найзакашлар йўқ деб ўйлаган эдилар. Баногоҳ улар ўзларининг бўғизларига санчилишга ва юракларини ёришига интилаётган найзаларни кўрганларидан кейин дарҳол қочиш отни қамчилаб қолдилар". Чингизхон шундан сўнг янги Хоразмшоҳ билан хисоблашишга мажбур бўлди.

ЧИНГИЗХОН ТАН БЕРГАН САРКАРДА

Хоразмшоҳ Жалолиддиннинг гала-балари унинг атрофига ватанпарвар кучларни бирлаштира бошлади. Ҳалаж қабиласи бошлиги Сайфиддин Ироқ, Балх ҳокими Аъзам Малик, афон кўнгиллари сардори Музаффар Малик, қорлуқлар етакчиси ал-Ҳасан 30 минглик қўшин билан Жалолиддинга қўшилди. Хоразмшоҳнинг амакиси Амин ал-Мулк 40 минг лашлари билан етиб келди. Энди Хоразмшоҳда душман билан олишиб учун етарли куч йигилди. Валиён қалъасини қамал қилган мўгуллар ана шу бирлашган куч билан тўқнашиди. Улар бир гоя ва бир мақсад байроғи остида бирлашиди ва жасур кўмондон раҳбарлигидаги Хоразмшоҳ қўшинидан қақшатқич зарбага учрашиди.

Чингизхоннинг тажрибали лашкарбосиши Шиги Хутуҳу нўён бошчилигидаги 45 минг мўгул лашлари Панжашер водийисидаги Парвон яқинида Жалолиддин билан тўқнашди. Жалолиддин қўшиннинг ўнг қанотини Темур Малика, чап қанотини Сайфиддин Ароққа топшириб, ўзи марказий қўшинга бошчиллик қилди. Унинг буйругига мувофиқ бутун лашлар отдан тушиб жиловларни белголарига боғладилар ва жангта киришдилар. Бу жангнинг гувоҳи ва иштирокчиси бўлган Шаҳобиддин ан-Насавий ёзади:

-- Жалолиддиннинг ўзи Шиги Хутуҳу қўшини ўтрасига отилиб кириб, унинг ҳарбий тартибларини бузди ва байроқларини отларнинг оёқлари остида поймол қилди ва уни ўз жойини ташлаб қочишига мажбур этди. Сўнг мўгуллар бошига қасос қиличлари ёпирилди.

Парвондаги жанг шу вақтгача енгил мас хисобланган мўгулларнинг довруғига раҳна солди.

Истедодли саркарда бошчилигидаги интизомли ва қасос ўтида ёнган қўшинни мўгуллар ҳар қанча кўп ва тажрибали бўлмасин енголмаслигини бу жанг ишботлади.

Чингизхон мағлуб лашкарбошига дашном бермади. "Хутуҳу, -деди Чингизхон, -доимо галабага ўрганиб қолган. Тақдирнинг даҳшатларини тотмаган эди. Энди унинг даҳшатларини кўргач, бундан кейин ҳушёрроқ, тажрибалироқ ҳамда билағонроқ бўлади."

Янги Хоразмшоҳ қиёфасида ўзига муносиб рақиб ўғоятнида ҳавфли душманни кўрган Чингизхон Парвондаги жангла олинган ўлжаларни тақсимилашда Жалолиддин лашкарбошилари ўтрасида бошланган низодан усталик билан фойдаланди. Лашкарбошилар ўзаро жанжаллашиб Хоразмшоҳни ташлаб кетганидан вақтни ганимат билдиб Жалолиддинга қарши катта лашкар билан юрди. Йўлйўлакай бўлинган қўшинларни йўқ қилди.

Синд дарёси қирғогида Чингизхон Жалолиддин лашкарини ўраб олди. 1221 йил 25 ноябрда икки ўртада шиддатли жанг бошланди. Урушнинг учинчи куни Жалолиддин лашкараридан бор-йўғи 700 аскар қолди. Шундай бўлса ҳам Хоразмшоҳ жангни давом эттириди. Унинг жасоратидан Чингизхон мароқланниб шундай деган:

-- Бахтий оғагина бундай ўғилга эга бўлади. Султонга ўқ отманлар, уни

бирор бир ҳийла билан тириклайн тутиш учун барча маҳоратингизни ишга солинглар!

Хоразмшоҳ жон-жаҳди билан мўгуллар қуршовини ёриб ўтиб дарё қирғогига яқинлашганини Чингизхон кўриб завқланди. Жалолиддиннинг ўз онаси, рафиқаси ва болаларини дарёга улоқтириб, оқ тулпори билан ўзи ҳам жарлик устидан сакраганида эса ўзини тутолмай баралла хайқириди:

-- Ота ўғил мана шундай бўлиши керак. Модомики, у шундай жантдан тирик қиқиб кетдими ва шундай гирдобдан қирғоқча қиқиб ҳолос бўлдими, энди ундан кўп ишлар ва чекисиз галаёнлар кутингиз. Чингизхон қирғоқча қиқиб олган ва ўзига мушт ўқталган Жалолиддиннинг кўрсатиб жасур ўғиллари ва лашкарбошиларини ундан ўрнак олиша қақириди:

-- Агар шундай ўғлим бўлганда ўзимни дунёдаги энг баҳти оталардан ҳисоблар эдим.

Чингизхон шунгача ҳеч бир шоҳ, ҳукмдор ё саркардага шундай тан бермаган ва ўзига муносиб рақиб кўрмаган эди.

МУСУЛМОНЛАР СУЛТОНИ
Жалолиддин оқ тулпори билан Синд

У ҳарбий машварат ҷақириб келгуси фаолият бобида лашкарбошилардан фикр сўради. Жалолиддин сафдошларига Ҳиндистонда ҳам яширин душман уларга қарши иш кўриб, ҳинд ҳукмдорларини Хоразмшоҳга қарши қайраётгани ва бунинг оқибати хайрли бўлмаслигини ўқтириди. Мўгулларга қарши иттифоқ барпо бўлмади. Бу ерда қолиши ҳавфи. Амирлар унга Ироққа кетишни маслаҳат солишиди. Хоразмшоҳ рози бўлди. Жалолиддин ўзига содик қўшини билан Кирмонга келди. Унинг ҳокими Бароқ тажрибали саркардага қарши қиқищдан кўра у билан дўстлашиш фойдайди эканини тушунди. Кирмон ҳокими Хоразмшоҳга ўз қизини тухфа қилиб дўстлик изҳор қилди. Жалолиддин у билан қариндошлик ишини боғлади. Шерозда эса форс ҳокими Отабек Саъд ибн Занг ҳам Хоразмшоҳга итоат билдириди. Жалолиддин унинг қизига ўйланди. Йазд ҳокими Отабек Аловуддин, Исфаҳон қозиси Руқниддин ҳам Хоразмшоҳга итоат изҳор қилиб умумий душман -- мўгулларга қарши кураши истагини билдиришиди.

Шундай қилиб, 25 ёшли Жалолиддин янги ҳаётини бошлади. У Отабек Саъд ибн Занг қизини чиндан ҳам севиб қолди. Бу гўзал маъсума қиз ҳам Жал-

насроний динига ўтишга мажбур этаётирлар.

Хоразмшоҳ қўлига Қуръони карим олиб, уларни гуржилар зулмидан ҳалос этишга -- муарриҳ ёзишича, "гуржилар тақаббурилигига абадий чек қўйишга" қасам иди. Жалолиддин ислом ҳомийси сифатида ўз диндошларига зулм килган гуржиларнинг таъзирини беришга астойдил қарор қилди. 1225 йил май ойидаги у зарборд бўлалари билан Марға шаҳрини эгаллади. Озарбайжон ҳукмдори Отабек Ўзбек қаршилик кўрсатолмай орқага қочди. Унинг қўшини Жалолиддин тарафига ўтди. Табриз ҳам Хоразмшоҳга таслим бўлди. Озарбайжон аҳолиси Хоразмшоҳ қиёфасида ўзини гуржилар зўравонлигидан озод этиувчи халоскорни кўрар эди. Гуржилар юз йилдан бери Озарбайжонни талар, уларга қаршилик кўрсатувчи куч топилмас эди. Шунинг учун ҳалқ унинг сиймосида шундай қудратли кучни топган эди. Жалолиддин Куние, Жозира, Миср ҳукмдорларига ўзини Гуржистонни таъсиглашиди. Жалолиддин тарафига ўтди. Табриз ҳам Хоразмшоҳга таслим бўлди. Озарбайжон ҳаётини бошлашини маълум қилди. Хоразмшоҳнинг асосий рақиби мўгуллар ўрнини эндиликда гуржилар эгаллагани қисмат ўйини ва тақдирнинг аччиқ ҳазили эди.

ГУРЖИСТОНДАГИ ФАЛАБА**Гарнис қалъаси. 1225 йил**

Гуржистон мустақил ва кучли давлат сифатида қўшилларга доимо таҳдид солиб турарди. Юз мингдан зиёд жасур ва тажрибали қўшин унинг таяничи эди.

Гуржилар ҳукмдори Малика Русудана (1222-1245) шунингчун магарур ҳукм сурарди. У яқинлашиб келаётган асосий душман Хоразмшоҳ эмас, балки мўгуллар эканлигини тушунмас эди. Гуржистон тарихида булоқ ҳукмдор сифатида довруг қозонган Малика Тамаранинг қизи бўлган Русуданада онасидек устамонлик ва сиёсат бобидаги тадбиркорлик йўқ эди. Бир неча йил мұқаддам мўгулларнинг Субутой Нуён бошчилигидаги илгор қўшини синон тарикасида Гуржистонга бостириб кирган, лекин асосий жангта ҳукмдор-Хоразмшоҳ эмас, балки оддий инсондек сезди.

Султон Жалолиддин мамнун эди. Ишлар кўнгилдагидек кетаётти. Хоразмшоҳ давлати тикланмоқда. Миср ҳукмдори ал-Малик, ал-Комил, Дамашқ, Кудус, Табаристон ҳокими ал-Малик ал Муъззам, Жазира, Хилот ва Майорфорик ҳукмдори ал-Малик ал-Ашраф у билан яхши муносабатлар ўрнатишиди. Эндиликда улар билан бирга мўгулларга қарши иттифоқ, тузиш ва катта қўшин билан қаттол душман Чингизхон билан жанг қилиш мумкин. Жалолиддин бу курашга ислом ҳомийси мусулмонлар раҳнамоси -- Бағдод халифаси Ан-Насирга умум раҳбар бўлишини ўйлаб, унга дўстлик ва садоқат изҳор этилган мактуб йўллади. У халифани мўгулларга қарши курашга ундан, бу ишда ундан оқ фотига сўради.

Бу вақтда Аббосийлар сулоласи инқизорга юз тута бошлаган эди. Халифа Хорун ар-Рашид, Маъмун замонларидагидек қудратли амиралмуслимин эмас, балки чакана ишларга уралашган, худойн ва калта ўйловчи ҳукмдорга айланган эди. Халифа ислом оламига оғат солаётган мўгуллардан эмас, балки янги Хоразмшоҳнинг кучайиб боришидан ҳавфсиради. Жалолиддин унинг кўзига мўгуллардан ҳам баттар оғатдек кўринди. Шунинг учун Бағдод халифаси Хоразмшоҳ пайини қирқиши, унинг иттифоқчилари ўтрасига раҳна солиш сиёсатини тутди. Бу ҳам етмагандек, у қуролли курашдан ҳам тап тортмади. Ан-Насир Жалолиддинга қарши тажрибали лашкарбоси Куш Темурни 30 минг лашлари билан жўнатиб, Хоразмшоҳни йўқотишни бўюрди.

Тақдир зарбалари, кутилмаган хиёнат ва сотқинликлар дийдасини қотириб юборган Хоразмшоҳ Куш Темур билан жангта киришга мажбур бўлди. Халифа қўшини тор-мор қилинди. Бу галабадан сўнг Хоразмшоҳга ислом ҳомийси сифатида қарор бошлашиди. Бундан аламзода ҳалифа хиёнат ўйлига ўтиб, мўгулларни Хоразмшоҳга қарши қайрай бошлади.

ТАҚДИР ЎЙНИ

Султон Жалолиддинга Маруганинг мусулмон аҳолиси шикоят билан келди. Улар Озарбайжон ҳукмдори Отабек Ўзбек гуруҳларидан ўз юртини ҳимоя қилмаётганини айтишиди. Анча Йиллардан бери Гуржистон аскарлари тез-тез босқинлар қилиб мусулмонларга жабр қилишмоқда. Мусулмонларни хўрлаб

Гуржилар пастликда душман қароргоҳларини йигишириб орқага кетаётган Хоразмшоҳ аскарларини кузатиб турдилар. Сўнг кечаси галаба базмини бошладилар. Дарёдек оқсан винолар, шўх ўйин-кулпилардан сўнг хотиржам ўйуга кетган лашкар ва соқчилар эрта саҳардаги шовқин-сурондан ўйгонишиди. Хоразмшоҳ аскарлари дара қояларидан тушиб келаётганини кўриб довдираб қолишиди. Улар ўзларига келар-келмас Хоразм лашкарлари қулай мэрраларини эгаллаб жанг бошлаган эди.

Биринчи лашкарбоши Шалва, машхур шоир Турман Торели асирга олинди. Жанг гуржи лашкарларининг тўла мағлубияти билан тугади. Хоразмшоҳ лашкарбоши Шалва Ахалчиҳели илгор қўшинга раҳбарлик қилди.

Султон Жалолиддин Гарнис қалъасини эгаллаш мумкин эканини сезди. Бир неча кун давомида у ҳужум режасини ўйлади. Мўгулларнинг ҳарбий хийлаларини кўз олдига келтириди ва бир режа ишлаб чиқди.

Гуржилар пастликда душман қароргоҳларини йигишириб орқага кетаётган Хоразмшоҳ аскарларини кузатиб турдилар. Сўнг кечаси галаба базмини бошладилар. Дарёдек оқсан винолар, шўх ўйин-кулпилардан сўнг хотиржам ўйуга кетган лашкар ва соқчилар эрта саҳардаги шовқин-сурондан ўйгонишиди. Хоразмшоҳ аскарлари дара қояларидан тушиб келаётганини кўриб довдираб қолишиди. Улар ўзларига келар-келмас Хоразм лашкарлари қулай мэрраларини эгаллаб жанг бошлаган эди.

Гарнис дарасидаги галабанинг аҳамияти ҳақида муарриҳ ибн ал-Асир ишлайди:

-- Бу галаба мусулмон мамлакатлари учун улкан аҳамият касб этди. Чунки ўшангача гуржилар улар устидан доим галаба қозониб келишган, улар билан билгларини қилишган. Гуржилар Озарбайжоннинг исталган вилоятига ҳужум қилишшар, лекин ҳеч қаҷон зарбани учратишмас эди.

(Давоми бор)

Орадан бир ойдан зиёд вакт утгач, Узбекистон машинасозлик корхоналари уюшмаси раиси ўринбосари Ю.Попков ва "Таштекстилмаш" корхонаси директори Ю.Хейлик имзолари билан жавоб хати олдик. Мактуб эгалари мақолада тилга олинган барча фактлар түгрилигини қайд этиш билан бирга, корхона бугун иқтисодий қийин ахволда бўлса-да, мақолада келтирилган камчилик-

корхона маъмурияти вакиллари иштирокида йигилиш бўлиб утди,- дейди Хайриниса Йўлдошева. — Бешолти киши бир хонада сиқилиб, нокулай аҳволда яшаётган оиласалар учун икки хона ажратиш масаласини ҳал этиб берадиган бўлишди. Бироқ шу вақтгача ахвол ўзгармади.

Яна ишчиларнинг дардларига кулоқ тутамиз.

— Мен корхонада 12 йилдан бери ишлайман,-дейди Турсуной Ҳамидо-

ли ўтган йил ноябридан кейинги коммунал хўжалиги ҳақларини тूлашга қурбим етмади.

— Мен ҳам шу жойда 10 йилдан бери яшайман,-дейди Раъно Абдиэрова. — Ҳақиқатан ҳам бу ерда ишчилар учун ҳеч қандай шароит яратилмаган. Муаммолар ҳақида гап очсангиз, дарров ўзингизга ёпиширишади. Яшаш ҳақини ўз вақтида тўламаяпсанлар, дейди. Мендан ҳар ойда ётоқхона ҳақини ўз вақтида ундириб олишади. Бироқ бу менга ҳеч қандай наф бермаяптику. Ўша ўша батареям тешик. Чироқ ҳақи учун 100 квт,га пул тўлаймиз. Ундан эса кечки пайт икки-уч соат фойдаланамиз холос.

Газета мухбири келганини эшишиб, кимдир корхонанинг ойлаб маош бермаётганидан гапирса, бошка бирори ётоқхона раҳбарларининг хатти-ҳаракатидан шикоят қилди...

Куни-кечча эса Президентимизнинг Вазирлар Маҳкамасида бўлиб ўтган йигилишида сўзлаган нутқида:

"Таштекстилмаш" ҳиссадорлик жамияти яқингача ҳам Ватанимиз машинасозлигининг дарғаси ҳисобланар эди. Бироқ ҳозирги бозор муносабатлари шароитида унинг раҳбарияти (бош директор Хейлик) ишлаб чиқаришнинг тўғри йўналишга сололмади. Маркетинг тадқиқотларнинг йўқлиги, хорижий шериклар топа билмаслик чет эл бозорларини бутунлай йўқотишига олиб келди", дейилади.

Биз ҳам ёшлар ҳаётига ва меҳнатига эътиборсизлик билан муносабатда бўлинган корхонанинг ишлари албатта ўлда-жўлда бўладида деган фикрга келдик.

**А. РЎЗИБОЙ,
Бахтиёр ШОҲИСМОИЛ,
"Туркестон" мухбирлари**

“ЁШ ОИЛАЛАР АРЗИ” ТУГАДИМИ?

ларга барҳам бериш учун чора-тадбирлар белгиланиши, жумладан деразаларга ойна солиш, сув жумракларини созлаш каби ишларни бажаришини билдирган.

Биз жавоб хати билан танишгач яна "Таштекстилмаш" корхонасининг йиши-ёшлар ётоқхонасида бордик.

У ерда ўша-ӯша бесаранжомлик. Шу жойда истиқомат қилаётган ишчи-ёшлар билан сұхбатимиз эса аввалгисидан кўра анча кўнгилсизроқ тарзда кечди. Чунки мақола эълон қилингандан кейин айрим мутасадди раҳбарлар бу ерда яшовчилар аниқроги, аризачиларнинг таъзирини бериб кўйишга тушишибди.

— "Туркестон" газетасида ётоқхонамиз ҳақида мақола чиққач,

Газетамизнинг 9 январь сонида "Таштекстилмаш" корхонасида карашли й-сонли ишчи-ёшлар ётоқхонасининг ахволи хусусида "Ёш оиласалар арзи" сарлавхали танқидий мақола чоп этилган эди.

лар манфаати учун хизмат қилганини кўрмаганман. Аксинча яшовчиларнинг жигига тегишдан бери келмайди. Ўйнингизга меҳмон келди, дегунча миянгизда ёнгоқ чақишини бошлайди. Нима, бизни ҳеч ким излаб келиши мумкин эмасми? 1998 йил ноябрь ойигача ҳеч қандай шароити йўқ бир хона учун 860 сўм пул тўладим. "Таштекстилмаш" ойлик маошимни ўз вақтида бермаганлиги сабаб-

«Туркестон – SOS»

Санъат турлари ичидаги ҳайкалтарошликтининг ўзига хос жиҳатлари мавжуд. Яратилган ҳар бир ҳайкал барча санъат намуналари сингари ўзининг мазмун ва моҳиятига эга бўлмоғи керак. Шундагина тош асар ҳақиқий ҳайратга сабаб бўлиши мумкин.

Салқам 10 йил муқаддам Урганч шаҳрининг Марказий дўкони ёнидаги чорраҳасига Абулғозий Баҳодирхон ёдгорлиги ўрнатилган. Баҳодирхон тарихий шахс, XVII аср ўрталарида яшаб ўтган давлат арбоби, тарихнавис аллома. Унинг "Шажара тарокума" ва бошка тиббиётта оид битиклари бизгача етиб келган.

Абулғозий бобомизнинг тарих олдида қилган улкан хизматларидан яна бир шуки, ул зоти муҳтарам Хива хонлиги учун давом этган ўзаро ички ва ташқи урушларга барҳам берди. Бир-бирига бўйсунмасдан идора қилинётган мамлакат ягона Хива хонлигига қайта биринишига хисса кўшди. Илм-фан, адабиёт ва санъат, айниқса, ободонлаштириш ва дехқончилик ишларига ҳомийлик қилди. Айниқса, ўнинг курғоқчи-лиқдан қийналиб қолган кўхна Урганч ахлини Амударёга яқин атрофдаги қишлоқларга кўчириб, Янги Урганчга асос солиши ҳозирги вилоят марказининг гуллаб-яшинашига

омил бўлди. Шу боисдан ҳам Абулғозий бобомизга ҳайкал тиклаш бизнинг бурчимиз эди.

Бу каби фикр-мулоҳазалар маҳаллий матбуотда ёритилгач, ҳайкалтарошлар шоша-пиша енг шимариб ишга кириши. Ҳаш-паш дегунча тайёр бўлган ҳайкал чорраҳа ёнидаги майдонга ўрнатилди ҳам. Буюк шахс сиймоси тасвирланган ҳайкални кўрган одамлар унинг ёнидан таажжубланиб, елка

лометр масофа ястаниб ётибди-ку. Воҳадаги энг баланд устун Хоразм телеминораси устига чиқиб қарасангиз ҳам Амударё кўзга чалиниши даргумон. Қолаверса, тарихий шахслар сиймосини яратган киши, аввало унинг шахсий ҳаёти ва у яшаб ўтган давр тўғрисида тўла маълумотга эга бўлиши шарт. Агар мазкур тош асарни яратган замондошимиз Абулғозий Баҳодирхон ҳақида яхши билганида

тини раво қилиш мақсадида уйини суваб беришни бўйнига оладио... Бечора кўёвни келинникига лой көргичда, сёклари «жиловланган» ҳолда элтиб кўядилар.

«Ўзбекнаво» гастрол-концерт бирлашмасининг Хоразм вилояти бўлими жойлашган «Тинчлик» кўчасидаги ҳашаматли бино олдида майдонда Ко-милжон Отаниёзов хотирасига ўрнатилган ёдгорлик ҳам худди ана шу кўёвтўра ахволини

Урганч шаҳридаги маънавият хиёбонида Оғаҳий ҳайкални бор. Ҳайкални яратишда миллий анъаналар нуқтаи назаридан ёндашилмагани кўриниб турибди. Бу ердан ўтганлар ҳайкал ёнидан ўтиб ким бу, Навоийми, деб бир-бирига савол қотиши. Чунки бошига салла ўраган, узун қоматли сиймобир қарашда ал-Хоразмийга ўхшаб қолган. Айниқса,

Оғаҳийни бошига салла ўралган ҳолда тасвирланниши бошка сиймolarдан фарқини йўқотиб кўйган. Ахир хоразмлилар, шу билан бирга Оғаҳий ҳам салла ўрагани даргумонку. Воҳаликлар чўгирма, яни кўй ва эчки тери-сидан тикилган телпакни кишин-ёзин бошига кийиб юрганлар. Чўгирма кишида аёздан, ёзда иссиқдан сақловчи восита ҳисбланган.

Хуллас, ҳар бир моддий нарсадан мазмун, мантиқ ахтараверадиган одамни, тўғриси, жинимиз ёқтиравермайди. Бироқ санъат асарлари ўзида бирон маъно ва моҳият акс эттиргмаган экан, бачкана ва беярашилиги билан одамларда танқидий фикрлар уйғотиб тураверади.

**Эрпўлат БАХТ,
журналист**

АБУЛҒОЗИЙ КИМДАН ҲАФА?

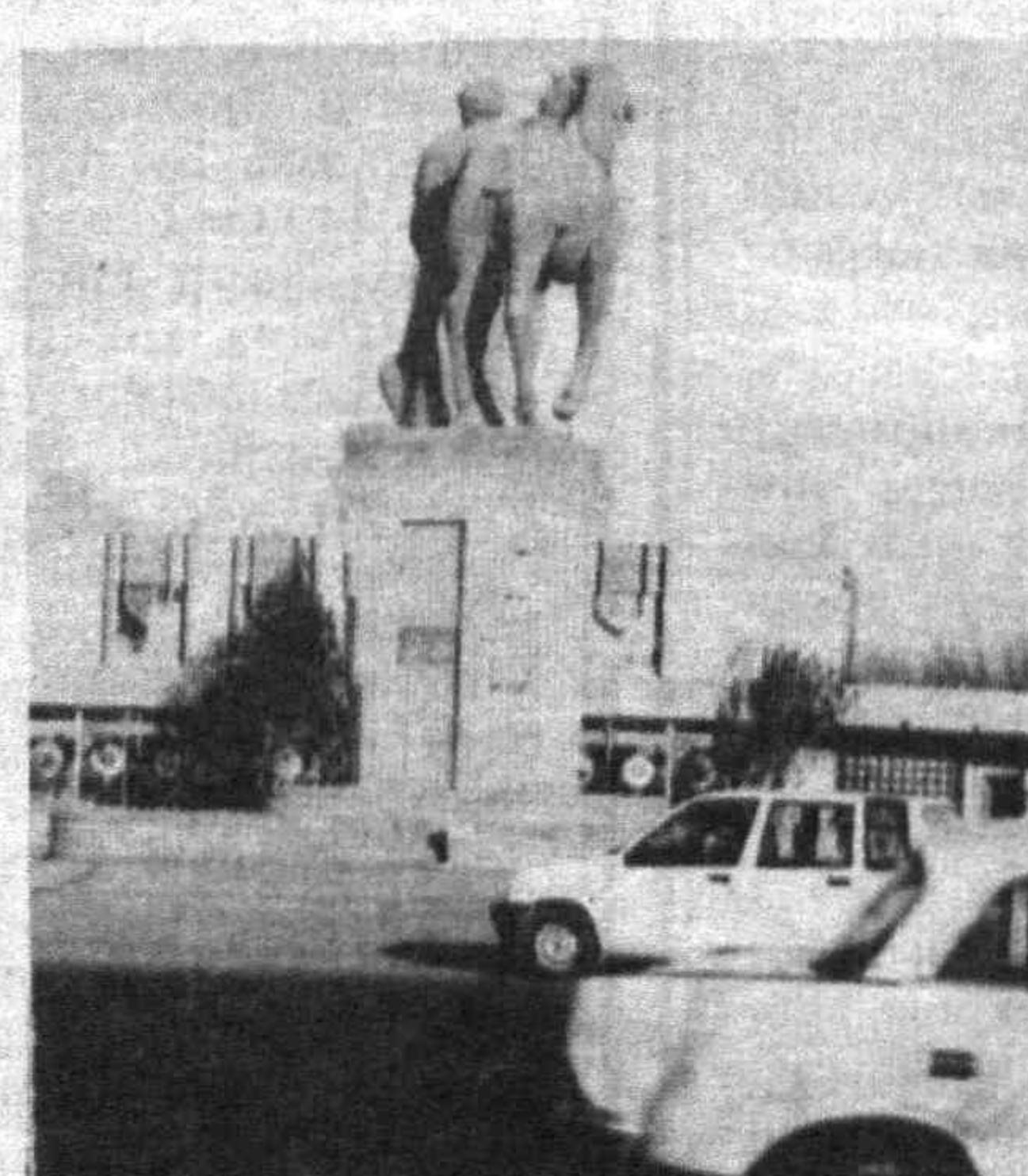
қисиб ўтадиган бўлишибди. Чунки ёдгорлик нобоп жойга ғалати бир тарзда тикланган. Учта кўча туташган жойда Абулғозий йўналишлар бўйлаб келаётган йўловчи-лардан аразлагандай терс қараб турибди. Ҳайкалтарошлардан бирига "Нима учун ҳайкал терс қараб турибди?" деб савол берганимизда:

"Бу ноёб (?) ҳайкалда Абулғозийнинг Янги Урганчдан Жайхун дарёсига тикилиб турган ҳолати акс эттирилган", деди.

Бу гапни эшитиб кулгимиз келди. Ахир Янги Урганч билан Жайхун орасида 15-20 ки-

зи, унга ҳеч қачон отнинг жиловини тутқазиб кўймасди. Ўтмиш ҳукмдорлари от устида жангта кирган вақтдан ташқари пайтларда от жиловини ушламаган. Бунинг учун махсус жиловдорлар хизмат қилганлар, ҳукмдор эгардан тушган вақти дарров жиловини тутганлар.

Яна бир ҳайкал ҳақида тўхталишдан олдин "Ўзбекфильм" ижодкорлари томонидан яратилган "Тўйлар муборак" бадиий фильмини бирлаҳза эсга олишингизни илтимос қилмоқчи эдим. Ёдингизда бўлса керак, мазкур фильмда содда ва оққўнгил кўёвтўра бир кампирнинг ҳожа-

эслатади. Ёдгорликнинг ҳайкал бўлиб ҳайкал, бюст бўлиб бюст эмаслиги кўзга ташланиб туради. Ҳайкалтарош ҳайкални бошидан то тиззасигача қойилмақ қилиб ўхшатиб яратган, аммо унинг тиззасидан пастки қисмига ишлов беришга келгандан дангасалиги тутибми ёки укувсизлиги боисми ҳофизнинг оёгини тўртбурчак бетонга тикиб кўя қолган.

Б Е Л Г Р А Д. Косово муаммосини бартараф этиш бўйича битимнинг бажарилишини назорат қилиш учун ўлкага НАТОнинг тинчликпарвар кучларини жойлаштириши зарурати йўқ. Сербия президенти Милан Мильтинович шундай деди: Можарони ҳал қилиш борасида мулокот гурухи томонидан таклиф қилинган шартнома Косоводаги барча қарама-қарши томонларни қаноатлантируса, НАТО кучларини киритишга эҳтиёж қолмайди, деб тъкидлади у.

Шуни айтиши керакки, НАТО тинчликпарвар кучларини Косовога жойлаштириши масаласида Россия ва АҚШ ташки сиёсат маҳкамалари раҳбарларининг қарашлари турличадир.

Х Х Х

М Е Х И К О. АҚШ ҳукумати Панама ва АҚШ ўртасида илгари имзоланган ҳужжатдаги шартларни вақтида бажариш учун Панама худудидан ўз қўшиларини олиб чиқишини тезлаштириши мўлжалламоқда. Бу ҳақда АҚШ қуроли кучлари жанубий кўмандонлигининг битимни бажариш маркази директори Дэвид Ҳант айтди. Унинг сўзларига қарандо, шу йилнинг март ойидан АҚШ ҳарбий базалари жойлашган худудларни Панама маъмурити ихтиёрига топшириш жараёни бошланади. Жорий йилнинг 30 ноябригача умумий майдони 27,5 гектар бўлган худуд Панамага қайтариб берилади.

Х Х Х

А Н Қ А Р А. Ироқ бом вазирининг ўринбосари Тариқ Азиз Туркия раҳбарияти билан музокаралар ўтказиш учун бу ерга келди. Хабарларга қараганда, музокаралар чоғида Ироқ-Туркия муносабатлари ва АҚШ авиасиясининг Туркиядаги «Инжирлик» ҳарбий базасидан фойдаланаётганидан Бағдоддининг норозилиги билан боғлиқ масалалар кўриб чиқилади. Шунингдек, Тариқ Азиз Туркия раҳбарияти билан Ироқ муаммосини ҳал қилишининг янги режасини муҳокама қилини ва Туркияни бу жараёнида янада фаолроқ иштирок этишга чиқишини кўзламоқда.

Х Х Х

У М М О Н. Иордания ҳукумати келажакда Фаластин билан конфедератив иттифоқ тузилиши эҳтимоли мавжудлигини рад этмайди. Аммо бу масалани кўриб чиқишига ҳали эрта. Подшоҳлик ахборот вазири Носир Жуда шундай деди.

Н.Жуда Фаластин миллий маъмурити бошлиги Ёсир Арафотнинг Фаластин Иордания билан конфедерация тузишига тайёр экани тўғрисидаги байёнини шарҳлай ту-

риб, бу жараён фақатина Фаластин давлатининг мустақиллиги расман ўзлон қилингандан сўнгтина амалга оширилиши мумкинлигини тъкидлади.

В А Ш И Н Г Т О Н. АҚШ мудофаа вазири Уилям Коэн НАТОнинг эҳтимол тутилаётган ҳарбий операциясида иштирок этиши учун Европага яна 51 та ҳарбий самолёт жўнатиш ҳақидаги бўйруқка имзо чекди. Пентагон расмий вакили Кеннет Бейкон шу ҳақда маълум қилди.

Унинг айтишича, мудофаа вазирининг бўйругига кўра, АҚШнинг Европадаги базасига ҳарбий ҳаво кучларига тегишили «Ф-117» русумли 12 та қиравчи-бомбардимончи, ҳарбий-дениз кучларининг «ЕА-6В» русумли 10 та электрон қарши ҳаракатлашучи самолётлари ҳамда 29 та ёқилги куювчи самолётлар жўнатилади. Шундан сўнг АҚШнинг НАТО ихтиёридаги Сербияга ҳаводан зарба бериши мўлжалланаётган самолётлари сони 260 тага стади, деди К.Бейкон.

Х Х Х

О Т Т А В А .

Канада ҳукумати Югославия ҳукуматидан тақлиф бўлган тақдирдагина НАТОнинг Косово муаммоси бўйича эришиладиган аҳдашувнинг бажарилишини назорат қиладиган тинчликни сақловчи кучлари сафиға ўз ҳарбий контингентини йўлдашиб мумкин. Бу ҳақда мамлакат ташки ишлар вазири Ллойд Эксуорси баёнот берди.

Канада миллий мудофаа вазири Артур Эглтон ҳам парламент йигилишида сўзга чиқиб, мамлакат ҳукумати шундай фикрда эканини тасдиқлади. Унинг айтишича, Косоводаги келиши олмаётган томонлар ўлқада ҳалқаро ҳарбий кучларни жойлаштиришга розилик бергудек бўлса, у ҳолда Канада ҳукумати ўзининг 800 ҳарбий хизматчисини уч йилдан кўп бўлмаган муддатга минтақага жўнатади.

Б О Г О Т А. Таниқли сиёсий арбоб, миллий конгресс депутати Хайме Уртадо-нинг фожеали ўлимни муносабати билан Эк-

вадор ҳукумати мамлакатда уч кунлик мотад өълон қилди.

Маълумки, мухолифатдаги Ҳалқ демократик ҳаракати партияси етакчиларидан бири бўлган, 1979 йилги президент сайловига ўзном зодини қўйига н.Х.Уртадо ва унинг иккни нафар шахсий соқиси мамлакат пойтах-

ти Китода отиб кетилган эди.

Кузатувчиларнинг фикрича, таниқли мухолифат етакчи-сиининг ўлими сўнгти вақтларда ҳукуматининг иқтиносидан қарши оммавий иш ташлаш ва намойишлар сони ортиб бораётган бир шарондада мамлакатдаги вазияти янада муракаблаштириши мумкин.

Х Х Х

Д А К К А. Швеция ҳукумати Бангладешта 22,5 миллион АҚШ доллари миқдорида бегараз ёрдам ажратишига қарор қилди. Бу маблаг Бангладеш иқтисодиётини тиклаша ва бу ерда юз берган тошқин асоратларини бартараф этиши мақсадларида сарфланади.

Маълумки, 1998 йилнинг июль-сентябрь ойларида Бангладешда кучли тошқин юз берган, у мамлакат иқтисодиётига 4 миллион АҚШ доллари миқдорида моддий зарар етказган эди.

Х Х Х

Н Й Ю - Й О Р К. БМТ Ҳавфисизлик Конгами Конго Демократик Республикасида /КДР/ низолашаётган барча томонларни жанговар ҳаракатларни дарҳол тўхтатишига ва муаммоларни тинч йўл билан

бартараф этишига чакириди. Шунингдек, Ҳавфисизлик Конгами аъзолари КДРга чегдай курол киритиш давом этаётганидан хавотир билиди.

Х Х Х

И С Л О М О Б О Д. Покистон билан Ҳиндистон ўртасида йўловчи ташувчи транспорт воситалари алоқаси тўғрисида битим имзоланди. У беш йил муддатни ўз ичига олган.

Давлатлараро автомобиль алоқаси ўрнатилиши Исломобод билан Деҳли ўртасидаги алоқаларнинг яхшиланишига хизмат қилади ва ўзаро ишончни мустаҳкамлайди. Мазкур ҳужжат лойиҳаси Покистон бош вазири Навваз Шариф билан Ҳиндистон бош вазири Атаб Биҳари Важанпининг 1998 йил сентябрда Нью-Йоркда бўлган учрашувида ишлаб чиқилган эдиларни сабаби олган.

Х Х Х

М Е Х И К О. Гватемала полицисиҳо ходимлари наҳри «кора бозорда» 18 миллион АҚШ долларига тенг бўлган наркотик моддани кўлга киритиди. Уларнинг айтишига қараганда, Гватемала пойтахтида шубҳали юқ машинасини тексируван ўтказилини натижасида 648 килограмм кокайн топилган, контрабандчиларнинг ўзлари эса кўздан гойиб бўлинга ултурсган. Полиция ходимлари юқ етказилиши мўлжаллланган манзил қайд этилган ҳужжатни кўлга киритиб, у ердан ёзм 577 килограмм кокайн топишиди.

/ЎзА/

(Давоми. Аввали ўтган сонларда)

ЕТТИНЧИ БОБ

Тахмина қия очиқ қолган ҳовли эшигидан ичкарига кирди-ю, яна иккни қадам олдинга босмақи, турган жойидан турбид. Акмал?! У ўз қўзларига ишонмасди. Нималар бўляяпти ўзи? Тушимми-ўнгимми?

Чап бикиндаги ҳужра эшиги олдида турган Акмал унга жилмайганча боқиб турар эди. Рангиз саёнига сўлгига юзига кўзларидан ёш кўйилаётган Сурайё энди уни ўзидан бўшатиб, “бор, кўриш” деган мъянода орқасидан аста нуқиб кўйди. Бироқ Акмал онанинг туркисидан дадла олгунча бўлмай, Тахминанинг ўзи кунон очиб, унга томон отилди.

-- Акмал... Қаерларда эдин?! Мен сени жудам соғинидим. Бугун сени тушимда кўрувдим!

Бироқ Акмал ҳануз ўзини ўнглаб ололмаган, Тахминанинг иссиқ оғуши ва кўпирли турган висоли тамонларидан сармасти эди. Энди унинг ҳам қўзларига ўш келди.

-- Тахмина, мен ҳам сени соғинидим...

Тахминанинг ортидан кирган Сожида ҳам, ташқарида турган машинасидан картон кутларда ул-бул таший бошлаган ҳайдовчи йигит ҳам, ҳовлида кўй сўйиб, унинг терисини ажрататётган Сидик қасоб ҳам таажжуబда қолишиди; “Жаноб Мумтозбекнинг еру кўкка ишонмай юрган арзанда маликасига нима бўлди? Бу нотаниш ва бечораҳол йигитнинг унга оғуш очиб юргурган Тахминага қандай алоқаси бор?”

Шу тоб уни Сурайё англаб етди, икковининг ёнига аста яқинлашиб, бежон синик овозда; “Бас, қараб туришибди” деб кўйди. Шундан кейингина Тахмина ўзини ўнглаб, Акмални ҳоли кўйди. Кўз ёшларини артиб, ҳашаматли бино ичига юргурганча кириб кетди.

Сожида унинг ортидан йўл олди. Тахмина қимматбаҳо жиҳозлар билан яшинар ярқираб турган меҳмонхона тўррисидаги креслолардан бирида кўз ёшлари дув

тўклиб ўтиради.

-- Бас қил, - деди гап нимадалигини оз-моз англаган Сожида. -- Қиз бола эмассан. Ҳозирги қилингнинг эринг кўрганда борми... Топган одамингни яна йўқотиб қўйишинг ҳеч гапмас.

Ногоҳ Тахминанинг кўз олдида бир вақтлар Оҳангарон ўрмонзорида рўй берган ўша машъум воқеа, беомон калтакланган ва қонга беланган Ато тожик билан Акмал, кейин эса Қиргулида уни хўрлаган ва таҳқираган Истамлар миғозларни таҳқираган Акмални таҳқираган. Ногоҳ Тахминанинг кўзларидаги Ҳалқаро ҳарбий кучларни жойлаштиришга розилик бергудек бўлса, у ҳолда Канада ҳукумати ўзининг 800 ҳарбий хизматчисини уч йилдан кўп бўлмаган муддатга минтақага жўнатади.

Ким нима билан шугулланётган, нима ҳақида ўйлаётган, бўлмасин, Тахминанинг хаёлида Акмал, Акмални таҳқираган Истамларни таҳқираган Акмални таҳқираган...

-- Акмал... У қаерга йўқолиб кетди?

Уйландикимни? Аҳволи не кечдийкин? Бир вақтлар Атоникида Тахмина билан бирга ўтказилган ўша ширин оқшом, ўша ширин орзулар ёдидамикин?.. Бугун тушида кўрган воқеалар таъбири нима бўлиб чиқаркин?

-- Тахмина... Мен унинг олдида бир умр гуноҳкорман. Мен Тахминага севги изҳор қилдим. Уни энди сарсону саргардонликлардан, таҳқирилардан, ҳорликлардан кутқазаман, сени баҳтиёр қиламан, деб ишонтирган эдим. У мента ишонди, не-не ширин умидлар билан у мента оғуш очди. Лекин Тахминанинг умр бўйи чеккан изтироблари, азоблари, у кўрган не-не қабиҳликлар, номардликлар етмагандай, ўз ҳаётida бир марта, биринчи марта ишонч билдириган кишиси була туриб, мен ҳам унга хиёнат қилдим. Мен Тахминанинг ҳимоя қилолмадим, уни яна ифлос зўравонлар чангалига ўз қўлларим

билан топширдим. Узокларда, номаълум гўшаларда унинг фақат ҳаёли билангина яшаб ўтсан бўлмасиди?

Мен... азбаройи онам туфайли, онамнинг оғир бетоблигини эшитиб, уни бор кўриб қолиши илинжида келдим бу ерга. Бу она бошқа оналар каби покдамон, мунис ва меҳрибон аёл бўлмаса-да, уни зиёрат қилиб қўймоқни фарзандлик қарзим, деб биламан. Бу она мени ҳам баҳтисиз қилди, баҳтимга зомин бўлди.

Тахмина... Биз энди ҳеч қаҷон - бирги бўлолмаймиз. У энди ўз уйдан тинчиган, роҳат-фароғатда яшаётган бир аёл. Унинг оромини бузишга сираям ҳаққим йўқ. Мен онамга ҳам, Тахминага ҳам шу ўтган йиллар ичидан қаерларда бўлганлигини айтмайман. Ўша ифлос ва разил Истамдан ўз олганимни, уни бор кўзиган, уни бор кўзиганлигини айтди.

Унга майиб-у мажруҳ қилиб, қамалиб келганини айтишдан не ҳожат? Бу билан Тахminадан мукофот кутиш керакми? Асло.

Ўз ҳужраси ёнидаги катда картошкапиёз арчиб ўтирган Сурайё бир четда кабоб учун кўра ўрнатиб, ўтин-кўмир тайёрлаётган ўғлидан нигоҳини узолмайди. Унга мўлтириб, меҳр билан тикилади, қўлларига ёш олади. Нуридийдаси ўз оғиг билан кириб келганига ишонолмайди. Қани энди кўзининг очиқлигига уни ўйлаб кўёлса, бу дунё азобларидан фориг бўлган куни ўғли уни лаҳадга ўз қўлларига билан кўйса...

Ховли дарвазаси ўз-ўзидан очилиб, ичкарига “Мерседес” кириб келиб тъккади. Тахмина меҳмонларнинг келишидан бир оз бурунроқ ясан-тусанини жойига кўйиб олган, у энди равоқ олдида туовседек ловиллаб турарди.

-- Т

Хажвий назмлар

Үткір САЙДОВ

ПАРОДИЯЛАР

Энди ажрашамиз... Уч талоқ күйдим
Шу битта сүз билан ҳал бўлди тақдир.
Мен ўзимни ўзим бепичоқ сўйдим,
О, севги ришиси узилар бир-бир.

“Энди ажрашамиз”

Шукур СОДИК

* * *
Жаҳлим чиқиб, кайф билан тунов куни
бильмасдан
Мен хотинга деворибман: -- Кўйдим сени
уч талоқ!
Илгариям бунақа хол уч-тўрт марта бўлганди,
Шу арокни ҳеч фойдаси йўқ-да ўзи
қизталоқ!

* * *
Гулум, айт, гуноҳлар мендами ёлғиз
Биз нечун учрашдик қирқдан ошганди.
Тушларимда йиглар узун соч бир қиз
Биз нечун учрашдик қирқдан ошганди.

“Биз нечун...”

Махмуд ТОИРОВ

* * *
Нечун сен менга дуч келмовдинг аввал,
Рўпарамдан чиқдинг қирқдан ошганди.
Нима қиласимни билмай қолдим мен,
Лаббай топилмаскан одам шошганда.
Севги ёш танламас, деганлари шу
Экан, деган фикр келди хаёлга.
Бўлмаса эзликка кираётганда
Учраб қолармидим сендай аёлга.
Сенда ҳам бола бор, менда ҳам бир уй,
Ўрдак дум, бош билан шўнгир
шошганда.
Хўш нима қилдик ёр, ижара уйда
Ёки яшаймизми бориб Тошканди?!

ЭПИГРАММАЛАР

ЖАҲОНГАШТА

Агар сухбатлашсанг, мақтар Бомбейни,
Париждаги Эйфель минорасини.
Лек, ўзи йилига бир бор бормайди,
Қишлоққа кўргани ўз онасини.

БИР ТЎЙДА...

Саҳнада у “Пахта” рақсини ижро,
Этганди муқоми менга кўп ёқсан.
Кеча ҳайрон қолдим бир тўйда кўриб,
Пахтадек терарди пулниям чақон.

ФАРҚ

-- Тўйнинг ресторонлардан
Фарқи нимада Толиб?
-- Тўйда ҳисоб-китобни,
Киласан кира солиб.

СУВСИЗ ЯШАЙДИГАН
БАЛИҚЛАР

Бизнингча балиқлар фақат сувда яшайди.
Бироқ Африкада сувсизликка чидай оладиган, ок
жигарли балиқлар ҳам мавжуд экан. Сув қуриган
заҳоти бундай жониворлар ўзларини дengизнинг лой-
ли жойларига кўмадилар. Атрофини шундай бир лой
билан урайдики, натижада катта бир тепалик хосил
бўлади. Қизиги шундаки, улар худди моҳир курувчи-
лардек тайёр бўлган уйдан ўзлари нафас олишлари
учун туйнук ҳам очадилар. Балиқлар бу инларида
унинг намлиги кетгунича, яъни бир неча кун ҳаёт
кечиради.

Шу ўринда бу балиқлар 3-4 кун мобайнода нима
билан овқатланади, деган савол тугилади, албатта.
Гап шундаки, ок жигарли балиқлар, дарёлар тўлиб-
тошган онлардаги ўзлари учун танасига озуқа тўплайди
ва тупроқ тагида ётаркан, жамгарилган ёѓлари эва-
нига оқиқатиз яшайди.

Ёмғирий ойлар бошлангач, албатта дарёлар яна
тулиб тоша бошлади. Ана шу лаҳзадан бошлаб
балиқлар тупроқ остидан чиқиб, яна сув остидаги
ҳаётини давом эттиради.

ЮДУЗЛАР САМОДАН
СЎЗЛАЙДИ22 февралдан -
28 февралгача

ҲАМАЛ. Душанба хушхабар эшитасиз. Сешанба-
да ҳамёнингизга пул тушади. Чоршанбада сизга сев-
ги изҳор этишади. Пайшанбада кўнглингиз чўкмасин,
чунки жумада хурсанд бўласиз. Шанба - яхши кун,
якшанбада дам олинг.

САВР. Душанба ва пайшанбада ишларингиз юри-
шади. Сешанбада кайфиятингиз чоғ. Чоршанба
кунги ҳаридан кўнглингиз тўлади. Жума куни хафа
бўлманг. Шанбада сизни эслашади. Якшанбада ҳам-
корлар билан учрашасиз.

ЖАВЗО. Ҳафтанинг биринчи ва иккинчи кунлари
қийин ишлар осон кўчади. Чоршанба зиддиятлардан
нари юринг. Пайшанба ва шанба соглиқни ўйланг.
Жумада кўп куйинманг. Якшанбада спорт билан
шугулланинг.

САРАТОН. Душанба хушхабар эшитасиз. Сешанба
ва пайшанбада кайфиятингиз аъло. Чоршанба оғир
ўтади. Шанба тасодифлардан эҳтиёт бўлинг. Якшанбада
дам олишга кулади.

АСАД. Ҳафтанинг биринчи, тўртинчи ва бешинчи
кунлари молиявий муаммоларни ҳал этиш осон ке-
чади. Сешанбада ишлар юришади. Чоршанбада сизга
қўнгироқ қилишади. Якшанбада дилингиз гаш
бўладиган воқеа содир бўлади.

СУНБУЛА. Душанба ва шанбада юрагингизни
кенгрок қилинг. Сешанба қўлингизга пул тушади.
Чоршанбада бошланган мубаффақиятлар пайшан-
бада ҳам сизни қувонтиради. Жумада молиявий
муаммолар барҳам топади. Якшанбада яхши ҳарид
қиласиз.

МЕЗОН. Ҳафтанинг биринчи кунида дўстлар дий-
дорига тўясиз. Сешанба ва чоршанба эсда қоларли
воқеаларга бой. Пайшанбада соглиқни ўйланг. Жу-
мада сизга мұҳабbat изҳор этишади. Шанбада дам
олинг. Якшанбада кўнглингизни кенг қилинг.

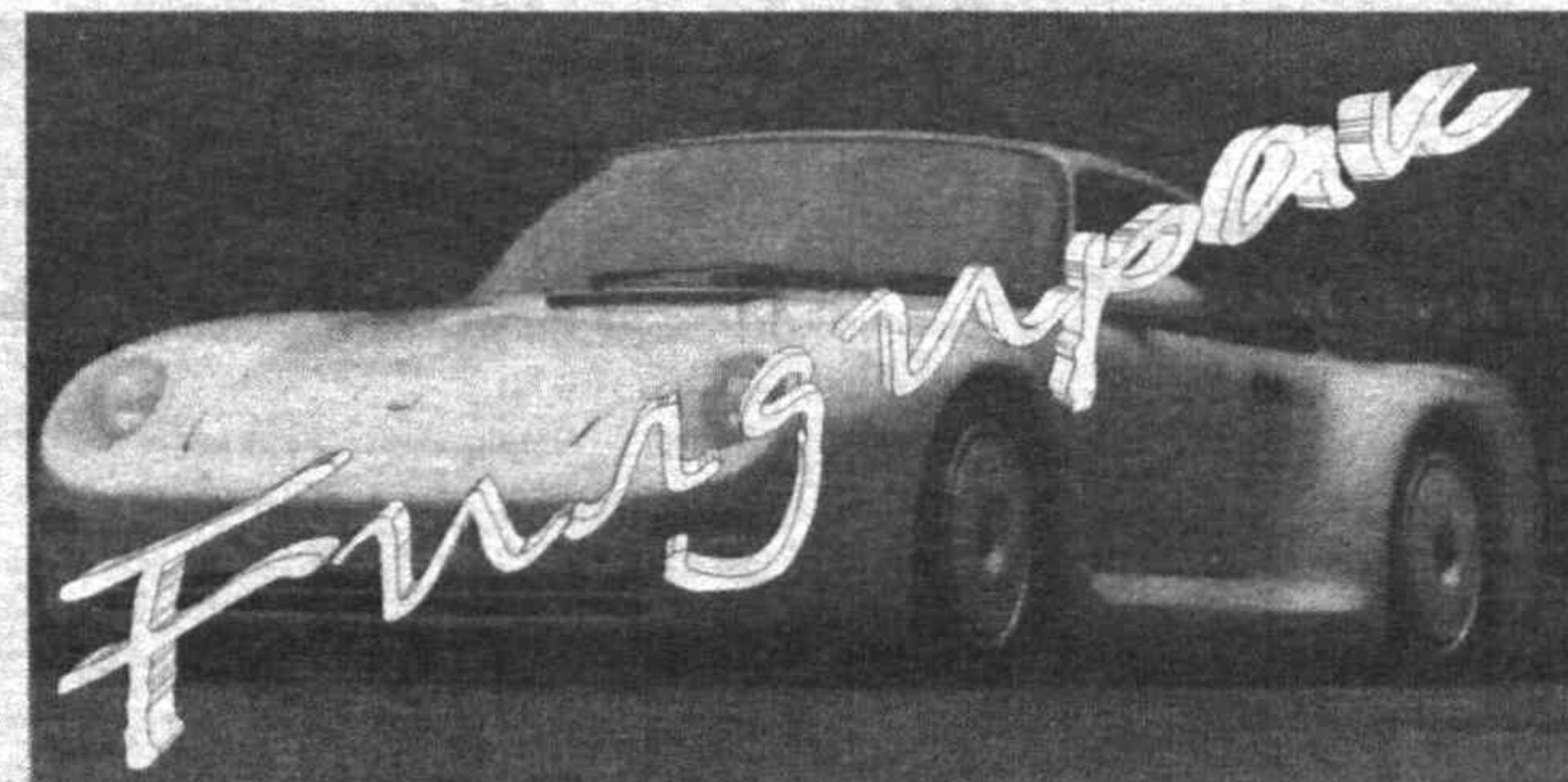
АҚРАБ. Душанба ва пайшанбада ишлар барори-
дан келади. Сешанбада ҳамкорлар билан учраша-
сиз. Чоршанба кунги ҳаридан кўнглингиз тўлади.
Жумада ва якшанбада соглиғингиз безовта қила-
ди. Шанбада дам олишни унутманг.

КАВС. Душанбадаги кўнгилсизлик ўткинчи. Се-
шанбада сиз кутган учрашув. Чоршанба ва жумада
ишлар юришади. Шанбада сизга қўнгироқ қилиша-
ди.

ЖАДЬЙ. Душанба ва шанба ижодкорлар куни.
Сешанба қуонасиз. Пайшанба алданиб қолманг.
Жума хайрли кун. Якшанбада спорт билан ошно
бўлинг.

ДАЛВ. Ҳафта бошида кўнглингиз чўкмасин. Се-
шанбада сиз ҳаммага ёқасиз. Чоршанба ва пайшан-
бада кайфиятингиз аъло! Жумада олислан сизни
сўроқлашади. Якшанбадаги ҳариддан дилингиз рав-
шан торгади.

ХУТ. Душанба ва жума кайфиятингиз яхши эмас.
Сешанба ҳамкорларни учратасиз. Чоршанба ва пай-
шанбада дўстларингиз сўроқлашади. Шанба яхши
кун, якшанбада соглиқни ўйланг.

“БЕНТЛИ” ~

“АРНАЖ”

“Роллс-ройс” компаниясининг янги моде-
ли бўлган “Сильвер Сераф” олқишилар билан
илк бора намойиш қилинганидан сўнг, 67
йилдан бери компанияга қарашли бўлиб кел-
ган “Бентли” фирмаси ҳам ўз моделларини
янгилади. Фирманинг сўнгги 18 йил
иҷида яратган мутлақо янги модели
бўлмиш “Арнаж” Франциядаги худди
шу номли қишлоқча номи билан атала-
ган. Бир вақтлар бу қишлоқ орқали Ле-
Мандаги 24 соатли пойгаларнинг
йўналиши ўтган бўлиб, “бентли”лар
унда неча бор голиб бўлган.

Ташки кўринишидан машина ўзининг
“акаси”га ўхшайди, уни фақат қўзга
камроқ ташланадиган радиатор панжа-
расидан, хромланган деталларнинг
камлигидан ва анча “таковузкор”
нақшили ғилдирак дисклардан ахратиш
мумкин. Янги “Бентли”
“Серафим”дан фарқи ўлароқ 12 эмас,
балки 8 цилиндрли мотор билан
жиҳозланган. Уни ҳам BMW мутахас-
сислари ишлаб чиқсан. Қизиги шунда-
ки, худди шундай иш ҳажмига эга
бўлгандвигатель “Бентли” 20-йиллар-
нинг охирида ишлаб чиқарган афсо-
навий “Блоуэр-4,5” моделида ҳам
бўлган. “Серафим”ницидан 4 цилиндр
кўп бўлишига қарамай, “Арнаж”нинг мотори
27 от кучига кувватлироқ.

Автомобиль соатига 100 км тезликка эри-
шиш учун 0,7 дақиқа камроқ вақт сарфлайди -
уни иккита трубопуркагич “ниқтайди”. Маши-
на ZF фирмасининг қўшимча “спорт”га ре-
жимили беш босқичли узатмалар қутиси билан
жиҳозланади, бу эса “Роллс-Ройс”нига қара-
ганда “қаттиқроқ” пружиналар, кўндаланг
барқарорликни таъминлайдиган каттароқ ста-
билизаторлар ва тормоз дисклари билан қўши-
либ, автомobilga қўшимча имкониятлар бера-
ди. Умуман, “Бентли” маркаси остида яратил-
ган машиналар ҳамиша, биринчи навбатда,
“ҳайдовчи учун” мўлжалланган.

“АВТООЛАМ”ДАН

НЕГА ҲАЙВОНДА
ДУМ БОР?

Табнат шу қадар мукаммал яратилганки, унда ҳар бир
нарса ўз ўрнига, ўз мавқеига эга. Ҳатто ҳайвонларни
думи ҳақида ҳам шу фикри айтиш мумкин.

Масалан, кенгуру ва кизилиштон каби ҳайвонларни
думлари уларга тиргович сифатида хизмат қилиади. Улар
олдиндан юз берувчи хавфли ходисани думларни худди
стулдек ўтириб олиб эшиғади.

Малумки кенгуру ҳар сакраганда 4 ски 5 метр масо-
фани боссиб ўтади. Улар сакрар экан, срига тунганди думи
орқали ўз мувозанатини саклайди.

Бу борада маймунларга кесак, уларнинг думлари бошқа
этигувчан қилиб яратилганки, маймун ҳоҳлаган шоҳга
сакраб, уни думи билан замушлаб олишга қодирдир. Бўш
қолтан сўёқ-қўларини эса бирор бир смак сийи учун иш-
латади. Бальзак эса бундай ҳаракатларни билан ўзини дарахта
тебратади, ула чиконик билан иккинчи бир дарахтта
тиб олини унтурди.

Денгиздан! Денгизда думлilar ҳаётини қандай кечади?
Денгиз ҳайвонларининг думи ҳам ўзига хос вазифани
бекаради. Ҳусусан, тимсоҳининг думи оқимга қаршилик
курсатади. Балиқларнинг эса кўли бир-бирининг думи
орасида ухлад, дам оладилар.

Туркча “Мўжизалар китобидан”
Ироди ФАНИЕВА таржимаси

Муассис:
УЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИННИГ
«КАМОЛОТ» ЖАМГАРМАСИ

Бош муҳаррир
Абдуқодир НИЁЗОВ
Навбатчи муҳаррир
Рўзибай ҲАМИДОВ

ТАҲРИРИЯТ:
Бош муҳаррир — 133-89-61
Кабулхона — 136-56-58
Хатлар бўлими — 133-79-69

МАНЗИЛИМИЗ:
700083 Ташкент Матбуотчилар кучаси, 32-йд
Таҳририята юборилган материаллар
қайтарилмайди.
Муаллифлар фикри таҳририят низаратидан
назаридан фарқланни мумкин.